

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
katedra výtvarné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Obrázková kniha pro děti (výchovný potenciál žánru obrazové knihy v odrazu tvorby ilustrátorky
Renáty Fučíkové)

Picture book for children (educational potential of the genre of picture books for children in
reflection of illustrator Renáta Fučíková)

Marie Dlouhá

Vedoucí práce: doc. PhDr. Martin Raudenský, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: B PG-VV

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Obrázková kniha pro děti
(výchovný potenciál žánru obrazové knihy v odrazu tvorby ilustrátorky Renáty Fučíkové)
vypracovala pod vedením vedoucí bakalářské práce Doc. PhDr. Martina Raudenského, Ph.D.
samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská
práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze .....

Podpis .....

Touto formou bych chtěla poděkovat doc. PhDr. Martinu Raudenskému, Ph.D. za přínosné a praktické rady, které mi udělil při psaní této bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za jejich pomoc a podporu.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá obrázkovou knihou pro děti a celkovou důležitostí ilustrace v knize pro děti. Zabývá se jak moderními obrázkovými knihami, tak jejími předchůdci, stejně tak jako výtvarníky. Zaměřuje se na novodobou ilustrátorku Renátu Fučíkovou a její tvorbu. Věnuje se problematice spojené s vizuální gramotností dětí a chápání vzájemné spolupráce textu a obrazu v knihách. Tato problematika se řeší také v praktické a didaktické části bakalářské práce.

Klíčová slova

obrázková kniha, bilderbuch, ilustrace, Renáta Fučíková, knihy pro děti

Anotation

The bachelor thesis focuses on picture books for children and the importance of the illustrations in books for children in general. It focuses both on modern and also older picture books. Beside the other artists who dedicated their work to the book illustrations, the thesis describes modern illustrator Renáta Fučíková and her artwork. She focuses on the topic of visual literacy of children and understanding of cooperation of the text and the book illustrations. This subject is also answered in theoretical and practical parts of the thesis.

Keywords

picture book, bilderbuch, illustration, Renáta Fučíková, children's books

OBSAH

ÚVOD	8
1. TEORETICKÁ ČÁST	10
1.1 Obrázková kniha pro děti historický přehled	10
1.1.1. Počátky obrázkové knihy pro děti	10
1.1.2. Obrázková kniha pro děti v 19. a 20. století	12
1.2. Přehled současné obrázkové knihy pro děti	19
1.2.1. Současné české obrázkové knihy a ilustrátoři	20
1.2.2. Současné zahraniční obrázkové knihy a ilustrátoři	25
1.3. Bilderbuch	28
1.3.1. Bibliofilie	31
1.4. Renáta Fučíková	33
1.4.1. Tvorba.....	33
1.4.2. Reflexe knižní tvorby Renáty Fučíkové	37
1.4.3. Výchovný potenciál	39
2. DIDAKTICKÁ ČÁST	42
2.1. Inspirace četbou	43
2.2. Práce s textem a ilustrace	46
2.3. Autorská obrázková kniha	49
3. PRAKTICKÁ ČÁST	52
ZÁVĚR	54
LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE	56
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	59
ZDROJE OBRÁZKŮ	73

ÚVOD

„Ilustrátor není člověk, který spravuje lustry... Ale vlastně má co do činění se světlem. To cizí slovo ilustrátor, znějící už dnes zapomenutými jazyky starých světů, nám chce říct, že vše potřebuje své světlo, prosvětlení, osvětlení i vysvětlení. Vše - tedy i knihy a jejich příběhy.

Lux znamená latinsky světlo.

Je to světlo, které dopadá malíři na paletu a rozehrává na ní barvy. Je to světlo, které prokresluje tvary, aby je grafik mohl zaznamenat na papíře. A je to také světlo ducha, které spisovatel vložil do svého vyprávění, a teď si hledá cestu ke čtenářům.

Krásným posláním ilustrátora je uchopit toto světlo jako pochodeň svého štětce či tužky a rozsvítit v sálech čtenářovy fantazie.

Ilustrátor neopravuje lustry. Ilustrátor vnáší světlo.“¹

- Renata Fučíková

V tomto pohledu a názoru na ilustraci Renáta Fučíková vystihla přesnou podstatu ilustrace a jejího poselství v knihách. Vystihla důvod, proč mě ilustrace zajímá a proč jsem si vybrala téma své bakalářské práce Obrázková kniha pro děti. O Renátu Fučíkovou a o její výchovný potenciál, zasazený v jejích knihách, se zajímám ze dvou zásadních důvodů. Renáta Fučíková a její styl tvorby je mi velmi blízký. Náš styl kresby a malby má podobné prvky ve snovosti, barevnosti a hledání různých pohledů na svět, ke kterým nás inspirují spisovatelé a jejich příběhy. Renáta Fučíková se ve svých ilustracích snaží dětem objasnit děj, porozumět textu a vtáhnout děti do příběhu. Vytvořit pro děti knihu, která jim bude blízká, ke které si budou schopni vytvořit citové pouto a zároveň bude poučná.

Od těchto tendencí se odvíjí druhý důvod, proč se o Renátu Fučíkovou zajímám. Je to právě její výchovný potenciál v jejích ilustracích a knihách Děti potřebují číst a zároveň porozumět psanému slovu. K tomu jim dopomáhá obrazová kniha, ve které obraz převyšuje nad textem, než jak tomu bývá běžně, obráceně. Díky mému studiu výtvarné výchovy a pedagogiky tak v ilustracích vidím velmi důležitý význam. Představují pro mě velmi důležitou roli v knihách pro děti. Dětem dnešní doby se kniha lehce vzdaluje a její pole působnosti nahrazují počítače, televize, tablety a mobilní telefony. Děti přijímají příběhy ve formě animovaných filmů a her. Čtou jen krátké úryvky textu, či články. Tištěná kniha, jako taková, jim tedy díky moderním technologiím není již tolik blízká. V dnešní době je velmi důležité děti knihou zaujmout. U dětí neplatí přísloví “nesuď knihu podle obalu”. Děti musí mít chuť se do knihy podívat a začíst se do ní. K tomu dopomáhá ilustrace.

---

¹ HUTAŘOVÁ I. Současní čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež - 1. vyd. - Praha : Tauris, 2004. - ISBN 80-211-0485-6, str. 3.

Díky zvyklostem dětí přijímat příběh v obraze, z filmů a her, se jim tak knížka může více přiblížit a postupně je naučit číst delší, souvislý text.

O to se snaží i Renáta Fučíková. Přiblížit dětem historii, důležité události českých dějin, ale také přírodu i vesmír a souhvězdí. Dělá to velmi nenásilným způsobem, příjemnými ilustracemi, díky kterým kniha na děti nepůsobí “přísným” dojmem. To je, dle mého názoru, cíl každého ilustrátora - probudit v dítěti přirozené bádání, najít moc a význam knih a naučit se s knihou spolupracovat. To vše začíná u první obrázkové knihy, kterou dítě dostane do rukou.

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretickou část své bakalářské práce jsem rozdělila na čtyři hlavní kapitoly. V první kapitole se zabývám historií obrázkové knihy pro děti. Jejými začátky a postupnou proměnou, díky které se dále dostávám do období 19. a 20. století. Z historie postupuji až do dnešní doby a současné podoby obrázkové knihy pro děti.

Od tohoto tématu se plynule dostávám k další kapitole, kterou jsem nazvala *Přehled současné obrázkové knihy pro děti*. V této kapitole se zabývám podobou, oblíbeností a rozmanitostí současné české, ale také zahraniční obrázkové knihy pro děti.

Dále přecházím ke kapitole s názvem *Bilderbuch*. V této kapitole se zabývám důležitostí a vlivem, který má na děti a jejich vizuální gramotnost. Podkapitolou této části je kapitola s názvem *Bibliofilie*. Zde se zabývám obrázovou a krásnou knihou určenou především pro mládež a dospělé.

Od této kapitoly přecházím k poslední kapitole teoretické části, ve které jsem se zaměřila na ilustrátorku Renátu Fučíkovou. Na její tvorbu, výchovný potenciál v jejích knihách, či techniku. Tvorbu Renáty Fučíkové porovnávám s prací Petra Nikla a nacházím zde zásadní rozdíly.

1.1. Obrázková kniha pro děti historický přehled

Historie obrázkové knihy pro děti je pro dnešní podobu tohoto typu knih velmi významná. Tvorbou výtvarníků a vzhledem tradičních knih pro děti se inspiroují výtvarníci dodnes a to především díky jejich nadčasovosti a propracovanosti.

V historickém přehledu se tak snažím obsáhnout nejvýznamnější díla a výtvarníky, jejichž odkaz je pro moderní obrázkové knihy pro děti významný a neopomenutelný.

1.1.1. Počátky obrázkové knihy pro děti

Za první českou, či evropskou obrázkovou knihu pro děti považujeme dílo Jana Ámose Komenského - *Orbis Sensualium Pictus* vydanou roku 1658. Tato kniha je naučnou knihou pro děti od 12 do 14 let. Jan Ámos Komenský v ní uplatňoval *Schola ludus*, tedy škola hrou. V knize děti seznamoval s obecnými vědomostmi, které popisoval především obrazem doprovázeným textem a čísly. Obraz měl přimět děti vnímat učivo z praktického pohledu a oprostit je od mechanického čtení a následného odříkávání textu. Text je psaný ve více jazycích - v prvotních vydáních to byl mateřský jazyk, latina a němčina. V novějších vydáních je to latina, čeština, němčina, angličtina a ruština, nebo francouzština. Děti se tak učí i cizím jazykům, což Komenský považoval za velmi důležité.

Komenský v *Orbis Sensualium Pictus* seznamoval děti od základních znalostí až po svět jako celek, ve kterém žijeme (V dnešní době jsou tato témata zařazována do základů společenských věd.) Kniha je uvedena slavným výrokiem *“Veni, puer; sapere”* - tedy *“Pojď hochu, uč se moudrým býti.”* Viz. ukázka:

„Učitel: Pojd' chlapče, uč se být moudrý.

Chlapec: Co je to být moudrým?

U.: Vše, co je třeba, dobře znát, dobře dělat, dobře říci.

Ch.: Kdo mne tomu naučí?

U.: Já s Boží pomocí.

Ch.: Jak?

U.: Provedu tě všude, ukážu ti všechno, pojmenuji ti vše.

Ch.: Tady jsem, ved' mne ve jménu Božím.

U.: Především se musíš naučit jednoduchým zvukům, z nichž se skládá řeč, zvuky, které zvířata umějí vydávat a tvůj jazyk umí napodobit a tvá ruka může namalovat. Potom půjdeme do světa a prohlédneme si vše.“²

Kniha děti mimo jiné inspirovala také k vlastní kresbě a analýze předmětů, či okamžiků běžného života. Díky tomu se odlišovala od běžné učebnice a zastoupila úlohu spíše obrázkové knihy pro děti, nebo encyklopedii.

Jan Sokol - český filosof a pedagog o *Orbis Sensualium Pictus* praví:

„... Teprve později jsem začal obdivovat ten krásně přehledný a uspořádaný “viditelný” svět”, který se Komenskému podařilo shrnout do několika skoro idylických obrázků, kdy není ani stop po hrůzách třicetileté války a po jeho vlastním těžkém osudu. Žádné nářky, žádná skepse, která by otravovala dětské duše - všechno je na svém místě a chválí moudrost Stvořitele. Dobří lidé pracují pro sebe i pro druhé a jen nevzdělaní nešťastníci ničí sebe i svět, protože nevědí, co je ctnost a co neřest.

Přes těžkou zkušenost věčného uprchlíka a štvance je Komenský samozřejmý vlastenec, jenž je také Evropan jako málokdo jiný. Věří a ví, že jeho žáci budou jednou potřebovat domluvit se i v jiných jazycích, aby pro ně jejich češství nebylo omezením a aby se mohli plně účastnit té

---

² KOMENSKÝ Á. J., *Orbis sensualium pictus: výbor v jazyce latinském, českém, německém, anglickém, ruském*, [Beroun] : Machart, 2012. ISBN 978-80-87517-40-6 str. 59.

podivuhodné výměny, která dělá Evropu Evropou. Proto mají už malé děti poznávat svět hned ve třech jazycích najednou - je to přece tak snadné a přirozené! ...“³

Orbis Sensualium Pictus byla ve své době knihou velmi revoluční a nadčasovou a hrála pro děti velkou roli svou odlišností a poutavostí. Svým vzhledem i záměrem byla velmi atypická, v porovnání s tehdejšími knihami, které pro děti nebyly v žádných směrech upravovány.

Práci s touto knihou si dokáží představit i v dnešní době. Již ne jako s knihou, která přibližuje žákům svět kolem nás, protože svět se nyní ubírá zcela jiným směrem, než v 17. století. Její využití bych si ovšem velmi dobře dokázala představit na hodinách cizích jazyků. Žákům by zde umožňovala velmi kreativním způsobem rozšířit slovní zásobu a využít naučených slov ve větě, což je při nauce jazyka velmi důležité.

Využití by bylo možné také na hodinách výtvarné výchovy. Kniha by sloužila jako inspirace, ukázka možností využití ilustrace a motivace k vlastní tvorbě tak, jak si to od knihy sliboval i autor. (obr. 01.)

1.1.2. Obrázková kniha pro děti v 19. a 20. století

Na počátku 19. století nebyly obrázkové knihy pro děti důležitou a vyhledávanou literaturou. Knihy se v této době ilustrovaly převážně za pomoci dřevorytu a tak jejich tvorba nebyla tak jednoduchá jako je tomu nyní. Ilustrace byly realistické a doprovázely především knihy klasické, historické, či naučné. Velkou roli v tomto období hrály také časopisy. Valná většina ilustrátorů tvořila ilustrace pouze do časopisů, nikoliv do knih. Časopisy se věnovaly především politickým situacím a tak zde ilustrátoři přispívali vtipy, či karikaturami politiků. Ilustrace v časopisech, ale ve většině případů také v knihách, byly určeny pro dospělé, ne pro děti a mladistvé. Na dětskou literaturu a ilustraci se tehdy nebral velký zřetel. Ilustrace se v této době brávala jen jako doplněk literární složky. Přesto však nebyla období, ve kterých by si pohádka doprovázená obrázky nenašla svou vlastní cestu. I v tomto období tedy vzniklo ve světě mnoho obrázkových knih pro děti.

Jedním z ilustrátorů, významným především na počátku 19. století, který ilustroval knihy pro děti, byl Thomas Bewick - anglický rytec a ilustrátor. Jeho nejznámější ilustrovanou knihou pro děti byly *Ezopovy bajky* (1815) - Ezop působil v 6. století př. n. l. a je považován za zakladatele bajek. Bajky v tomto období byly předávány ústně. Zpracovány byly až ve 3. století př. n. l.

---

³ KOMENSKÝ Á. J., *Orbis sensualium pictus: výbor v jazyce latinském, českém, německém, anglickém, ruském*, [Beroun] : Machart, 2012. ISBN 978-80-87517-40-6 str. 4.

Ezopovy bajky a bajky všeobecně v sobě nosí důležitý výchovný odkaz, který srozumitelně předávají dětem za pomoci přirovnání k vlastnostem zvířat. Každá bajka je zakončena poučením, které je, navzdory stáří těchto bajek, pro děti poučné i v dnešní době. (obr. 02.)

Další významný ilustrátor dětských knih 19. století je Dán Hans Tegner. Kniha, kterou obrazově doprovázel a která s jeho ilustracemi za použití dřevorytu pronikla do celého světa, jsou *Andersenovy Pohádky* (1890) - tyto pohádky jsou nyní velmi známou klasikou. Jsou nadále inspirací pro spisovatele a pohádkáře, ale také pro dnešní ilustrátory, animátory či filmaře. (obr. 03.)

Mezi další významné ilustrátory 19. století patří Randolph Caldecott - anglický umělec a ilustrátor. V tehdejší době známý jako tvůrce dětské obrázkové knihy. „*Populárním se stal však Caldecott hlavně svými obrázkovými knihami pro děti, v nichž vytvořil nový styl obrysové perokresby.*“⁴ Caldecott ilustroval například pohádku *Děti v lese* (1879), která jako jedna z mnoha tehdejších pohádek byla spíše hororového charakteru. Pohádka vypráví o dětech, kterým zemřeli rodiče. Děti dostal na starost jejich strýc, ten je ovšem odvedl zabijákům, aby získal jejich dědictví. Tito zabijáci nechali děti opuštěné bloudit lesem, dokud nezemřely. Jejich těla poté pokrylo peří ptáků. Děti se v závěru pohádky dostanou do nebe a strýce čeká odplata. Tento příběh má být varováním pro všechny, kdo by měli v úmyslu špatně zacházet se sirotky.

I přes krutost této pohádky, kterou by dnes svým dětem četl jen málokdo, je považována za tradiční anglickou dětskou pohádku, která byla vydána v mnoha verzích a jazycích. (obr. 04.)

V Čechách v 19. století, stejně jako ve světě, byly ilustrovány především časopisy, či odborné knihy. Tehdejší literatura pro děti byla především didakticky zaměřená a proto ilustrace knihy doprovázela jen zřídka. Jména autorů ilustrací se v 19. století k publikacím neuváděla, proto mnoho ilustrátorů z této doby je pro nás známo pouze anonymně a odlišují se jen svou stylistikou.

Za českého průkopce ilustrace pro děti je považován Mikoláš Aleš, který na přelomu 19. a 20. století, v dobách národního obrození, v Čechách položil základy ilustrace dětské knihy.

„*Je příznačné, že ilustrace pro děti pochopil jako odpovědný umělecký úkol, i když mohl své perokresby uplatnit často jen v časopisech a kalendářích, v nejlidovější a také nejrozšířenější četbě té doby.*“⁵

---

⁴ MATĚJČEK A.: Ilustrace, Praha, 1931 str. 278.

⁵ STEHLÍKOVÁ B.: Cesty české ilustrace v knize pro děti a mládež; Albatros, 1984. str.12

I přes to, že Mikoláš Aleš ilustroval pro děti, svou výtvarnou řeč kvůli dětem nezjednodušoval, tak jak tomu bylo dříve zvykem. Držel se stále svých principů tvorby, ve které vyobrazoval svou lásku k vlasti. Ilustrace zasazoval do svého rodného kraje, který pro něj byl zároveň vzpomínkou na své dětství. Je to nicméně jeden z důvodů, proč i přes nezjednodušenou výtvarnou řeč, která nebyla přímo určená pro děti, děti přesto zaujala. Mnoho dětí v tehdejší době v autorových ilustracích vidělo i svůj domov, či život na vesnici, který jim byl tolik blízký. Mezi další důvody Alšovy obliby u dětí byl jeho výběr literatury, kterou se rozhodl ilustrovat. Často ilustroval písničky, či lidová říkadla, nebo také přísloví a pranostiky. S těmito úryvky se děti z vyprávění setkávaly a díky Alšovým ilustracím jim tak byly ještě více blízké. (obr. 05.)

Na přelomu 19. a 20. století, paralelně s Alšovou tvorbou, založil tehdejší český spolek umělců Hnutí za krásnou knihu. V tomto hnutí se usilovalo o tvorbu knih, jejichž vzhled se bude odvíjet od jejich obsahu. Kládl se důraz na všechny části knihy - formát, písmo, papír, sazba. Tak, aby kniha spolu s literárním obsahem tvořila významný a pro čtenáře poutavý celek. Programem tohoto spolku se zabýval F. X. Šalda ve svém díle *Kniha jako umělecké dílo*. V tomto díle se zabývá knihou jako celkem. Zaměřuje se na prvky knihy, které by měla krásná kniha mít. Kniha by podle jeho názoru měla mít vnitřní, obsahovou stránku jenž musí být kvalitní a pro čtenáře poutavá. Měla by být uměleckým předmětem tak, jak tomu bývalo u starých tisků, ve kterých je každá strana knihy propracovaná, jak ze stránky obsahové, tak ilustrační. Naopak se autor velmi pohoršuje nad knihou, typickou pro 19. století, jenž pozbývá individualismu a uměleckého citění díky továrnímu mechanismu. Krásnou knihu popisuje autor svými slovy takto: „*Nejsou to knihy pro hltouny čtenářské, kteří spásají stránky - jsou to knihy, které se otevírají pro radost duše i všech smyslů, pro svátečný hodokvas, a které náladu tuto přímo svým čtenářům sugerují. Jsou to knihy, jichž psaní bylo jejich autorům obřadem a bohoslužbou a které proto ukládají stejnou povinnost svým čtenářům.*“⁶ V závěru knihy se autor zaměřuje na umělce a typografy a jejich poslání. Umělec by měl, dle jeho názoru, umět pracovat se sazbou textu a vhodně jej doprovodit, ozdobnost, či ilustrovat. Typograf zase musí znát své řemeslo a mít pro text a jeho sazbu cit. Jen díky vzájemné spolupráci umělce a typografa může vzniknout krásná kniha (Šalda, 1925)

Brzy se Hnutí za krásnou knihu začalo zaměřovat na dětského čtenáře a na knihu, ve které se hojně vyskytují ilustrace. Tvořila se s vědomím, že ilustrace je pro dětského čtenáře v knize velmi důležitá. Dokáže vtáhnout do děje, osvětlit scénu, ale také nechá odpočinout oči od textu. V

---

⁶ ŠALDA, X. F., *Kniha jako umělecké dílo*, in: *Kritické projevy 6. 1905-1907*, Praha, 1951. str.16

neposlední řadě přiblíží mladému čtenáři vedle literárního umění i umění kresby, malby a grafiky a vytvoří vztah ke knize. (Šalda, 1925)

Významnou ilustrátorkou pro děti v tomto hnutí byla Zdenka Braunerová - česká malířka a autorka grafických úprav publikací. Braunerová navrhla obálku a iniciály tehdejší oblíbené knihy pro mládež *Pohádka máje* (1897) od spisovatele Viléma Mrštíka. Příběh vypráví o pražském studentovi práv Richardovi, který přijede do vesnice nedaleko Brna a pozná zde na plese mladou a nezkušenou Helenku. Oba mladí lidé se sblíží a na konci příběhu se Helenka za Richarda provdá. Braunerová zde ilustraci pojala klasicky a inspirovala se starými tisky žaltářů, či kancionálů. (obr. 06.)

Dalším významným ilustrátorem Hnutí za krásnou knihu byl Vojtěch Priessig - typograf, grafik, malíř a ilustrátor. V tomto období se stal významným díky ilustraci pro knihu *Broučci* (1903) od spisovatele Jana Karafiáta. Jak pravil Šalda; „*Z dětských knih byla jako první moderní stylově upravená krásná česká kniha, jednotná od patitulu až po konečnou špičku, až po obálku a předsádku.*“⁷ V ilustraci se Priessig často zaměřoval na předměty a motivy všedního dne, které vyobrazoval s takovým umem, že divákovi objekt přiblížil a vtáhl ho do děje, tím změnil pohled na všednost a přiměl diváka všimnout si detailů. (obr. 07.)

Na začátku dvacátého století, v meziválečném období, se v knihách pro děti stále projevovaly tendence dekorativismu, symbolismu, secese a realistické ilustrace, které se v dobách minulých mezi ilustrátory prolínaly a ovlivňovaly. Tyto tendence byly v tomto období sice rozšířenější, zato více komerčnější. I přesto se v meziválečném období ilustrace dětské knihy začala pomalu ale jistě proměňovat a to především díky novým reprodukčním technikám, které otevíraly nové možnosti obrazového doprovodu. Dřívější černobílé kresby se nyní v knihách pro děti proměňovaly v barevné ilustrace. Knihy se tak dětem ještě více přiblížily díky barevnosti, poutavost a vzhledu ilustrací. Proměňoval se také pohled na text a vztah ilustrace s literární složkou. (Stehlíková, 1984) „*Ilustrace přestávala pouze dokreslovat a vysvětlovat text. Obraz a literární dílo začaly působit vzájemně jako dvě na sobě závislé, avšak rovnocenné složky.*“⁸

Meziválečné období tedy přineslo velký zájem o dětskou knihu. S ní se na scéně objevili i významní ilustrátoři, v jejichž tvorbě je možné hledat inspiraci dodnes.

---

⁷ STEHLÍKOVÁ B.: Ilustrace v české a slovenské dětské knize - Praha : Společnost přátel knihy pro mládež, 1979. str. 14.

⁸ STEHLÍKOVÁ B.: Cesty české ilustrace v knize pro děti a mládež ; Albatros, 1984 str. 20.

Mezi nejvýznamnější představitele této doby patří Josef Lada. Svými kresbami se zaměřuje především na dětského čtenáře. Lada psal příběhy pro děti, které následně doprovázel svou ilustrací, zabýval se tedy jak literární, tak ilustrovanou složkou. Ladovým vzorem byl Mikoláš Aleš. Jejich tvorba měla velmi blízký motiv - vyobrazování českých vesnic, tehdejších prací a činností, typických pro toto prostředí. Proto jsou Alšovy i Ladovy ilustrace, díky jejich malebnosti, vyobrazení prostředí a činností, velmi oblíbené u dětí.

Mezi Ladovy knížky, které psal a ilustroval, patřily například *Bubáci a hastrmani* či *Kocour Mikeš*. Lada se ale zaměřoval také na to, aby kniha děti vychovávala. Sem patří i kniha *Moje abeceda*, kde autor dětem přibližuje abecedu formou říkadel, doprovázených obrázky. Díky tomu mají děti možnost seznámit se s abecedou již v útlém věku kreativní a nenásilnou formou.

Další knihou, kterou Lada ilustroval a která má pro děti výchovný charakter, je *Ladův veselý přírodopis* od Františka Hrubína. Knížka seznamuje malé čtenáře se zvířátky formou říkadel a veršů. Popisuje zvířátka jak z našich krajů, tak z krajů exotických. Přibližuje dětem podobu zvířat s jejich vlastnostmi a rysy. Každou říkanku Lada doprovází svou ilustrací, která vyobrazuje typický charakter zvířátka.

Lada dokázal ve svých knihách učit mnohému, jeho obrázky na děti působily a stále působí velmi kladně. Děti díky nim velmi dobře chápou text a dokonce i ty, které ještě neumí číst, z ilustrace dokáží pochopit, o čem se v knize píše a jaké je Ladovo poselství. Je to dáno především barevností těchto ilustrací a Ladovou schopností zachytit zajímavé a popisované děje. (obr. 08., 09., 10., 11.)

Mezi další významné ilustrátory meziválečné doby patří Josef Čapek - český malíř, spisovatel, grafik a knižní ilustrátor. Stejně jako Lada se Čapek věnoval jak psaní, tak ilustrování knížek. Mezi jeho nejznámější dětskou knížku patří *Povídání o pejskovi a kočičce, jak spolu hospodařili a ještě o všelijakých jiných věcech*. V této knize děti najdou mnoho příběhů pejska a kočičky, vyprávění o jejich zážitcích a dobrodružstvích, která se odvozovala od běžných lidských činností, které ale zvířátka prováděla po svém. Díky tomu se děti mohou poučit z chyb druhých. Zároveň jsou tyto příběhy velmi humorné, poutavé a poučení je lépe zapamatovatelné. Čapkovi ilustrace mají charakter jednoduchých, veselých kreseb. Také díky tomu jsou jeho knihy vhodné především pro děti předškolního věku. (obr. 12.)

K Ladovi a Čapkovi, významným ilustrátorům dětské knihy, se ve třicátých letech dvacátého století přidal také Ondřej Sekora. Všichni měli společný cíl - ilustrování knih pro

nejmenší děti, jejichž obliba na tehdejšímu trhu rostla. Nejznámější Sekorovou knihou pro děti v meziválečném období se stala kniha *Ferda Mravenec*. Zprvu vycházel pouze v novinách a jeho příběh byl spíše pro dospělé. Až v roce 1936, na doporučení nakladatele Hokra, se *Ferda Mravenec* objevil ve své vlastní knize. Jeho příběhy byly upraveny, aby se více přiblížily dětskému čtenáři. Vymizely drastické scény z říše hmyzu, které byly přirovnáním k tehdejší situaci ve světě, či vztahům mezi lidmi. Stejný Sekorův záměr, přirovnat říši hmyzu k lidstvu samotnému, zůstává i v knize, která je již určena dětem. *Ferda Mravenec* řeší běžnější a méně nenávislné životní situace, kterými poučí děti o vztazích, spolupráci i fungování společnosti. (Stehlíková 1984) (obr. 13.)

Na konci třicátých let 20. století se kniha pro děti posunula dalším směrem. Ilustrace do knih pro děti nepřipadá nyní pouze ilustrátorům, ale také výtvarným umělcům. Kniha tak nabývá nového stylu a rozměru a díky tomu je také více působivá pro dospělé. Některé knižní publikace se dokonce stávají sběratelskými kousky. Zároveň v důsledku toho se i knihy pro dospělé více přibližují dětem a klasická literatura s ilustracemi pro ně nemusí být již tolik vzdálená. V této době se „*dětská kniha stává doménou kulturních hodnot, o níž budou stát i grafické s vysokými uměleckými cíli.*“⁹

Za druhé světové války se kniha zaměřuje na pohádky, které oslavovaly lidovou a národní tradici české kultury. Kniha pro děti této doby se stává velmi nadčasovou, s touto nadčasovostí se na scéně objevuje i Jiří Trnka - výtvarník, ilustrátor a spisovatel. Jeho styl ilustrace pro děti se odpoutává od kresby a přiklání se k malbě a barevnosti. Trnka určoval standard tehdejší ilustrace a to například v knize *Říkej si se mnou* (1943) od F. Hrubína. „*Trnkovi ilustrace k veršům jsou podnětné nejen svou obrazností, metaforičností či využitím detailu, ale též optickým spojením obrazu a textu na ploše strany. Někdy tento detail záměrně vyběhá z obrazové plochy, aby byl mostem k vysázenému textu, jindy text přerušuje, jindy jej zase přerůstá nebo tvoří jeho podklad, ale i při této otevřenosti formy, je vždy celá stránka nebo dvojstrana v dokonalé harmonii.*“¹⁰

(obr. 14.)

Po druhé světové válce dětská kniha zažila další velkou revoluci a posun kupředu. Po válce vznikla v Čechách nová nakladatelství, která vydávala knihy, zaměřené na vzdělání a výchovu dítěte. Byla to nakladatelství Mladá fronta, které vzniklo roku 1945, a Albatros, založeno o čtyři

---

⁹ HOLEŠOVSKÝ F.: Glosy k vývoji české ilustrace pro děti, Praha : Albatros, 1982 str. 82.

¹⁰ STEHLÍKOVÁ B.: Cesty české ilustrace v knize pro děti a mládež ; Albatros, 1984 str. 56

roky později. (Stehlíková, 1984) Díky nim se otevřely nové možnosti pro práci s dětskou knihou a jejím vlivem na výchovu dětí. Nakladatelství tak začala vydávat cenově dostupné knihy pro mladé čtenáře, které se staly pro rodiče velmi atraktivní a zájem o výchovný potenciál knih vzrůstal. Díky zájmu o dětskou knihu se nakladatelství začala specializovat na potřeby dětských čtenářů. Přizpůsobovala knihy jednotlivým věkovým kategoriím. Ale také se více zaměřovala na různé literární žánry. (Stehlíková, 1984) - Tyto specializace v knihách se samozřejmě týkaly také ilustrátorů, na které nyní bylo kladeno více požadavků. Ilustrace musely odpovídat věkové kategorii dětí, jimž je knížka určena, na což se v dřívějších dobách v takové míře důraz nekladl. Tato literatura s ilustracemi je pro děti velmi inspirativní. Ovlivňuje jejich vlastní tvorbu a zároveň propojuje několik disciplín (biologii, chemii, fyziku...) Děti se díky ní dokáží lépe učit. Jsou zvědavější a mají zájem o objevování nových věcí. V naučné literatuře má výtvarník významnou roli. Díky ilustracím se podílí na výsledné podobě celé knihy i na jejím působivém a inspirativním vzhledu.

Za významného průkopníka ilustrace v odborných knihách byl považován Zdeněk Burian. Svou práci na ilustracích k těmto knihám často konzultoval přímo s vědci a profesory, kteří se na tvorbě této literatury podíleli. Nejvýznamnějším spolupracovníkem při tvorbě ilustrací byl pro Zdeňka Buriana profesor Josef Augusta, významný český paleontolog a autor vědeckých knih pro děti a mládež. Díky této spolupráci výtvarníka a paleontologa vzniklo mnoho významných a poutavých odborných knih pro děti, ale také poučné povídky o pravěkých jevech, díky kterým si mohly děti lépe představit život v pravěku a jednotlivá pravěká období. Mezi takové knihy se řadí například kniha *Zavátý život*, ve které je dětem přiblíženo chování pravěkých ještěřů a skutečná fakta, která toto chování dětem osvětlují. Poutavý text, doplněný obrázky Zdeňka Buriana, je pro mladého čtenáře velmi působivým dílem. (obr. 15.)

Bohužel díky nárůstu počtu výtisků nových knih pro děti se stala ilustrace popisnou, s detailním vyobrazením toho, co bylo psáno v textu. I přesto si nová generace ilustrátorů našla cestu, díky které ilustrace ve výchovných knihách neztratila své kouzlo a nadále vhodně doprovázela text. V padesátých a šedesátých letech se začal klást důraz na fantazii dětského čtenáře. Stylistika ilustrací děti učila vizuální gramotnosti a byla inspirací k jejich vlastní tvorbě. Avšak i v tomto novém pohledu se později našla úskalí. Ilustrátoři v této době příliš spoléhali na dětskou fantazii a jejich snovost. Doprovodné obrázky se stávaly minimalistickými a oprostovaly se od reálného zobrazování. Kniha se tak stala jakýmsi designovým kouskem, který i přes obsah textu, určeného

pro děti, více zapůsobil na dospělé s citem pro výtvarnou estetiku. Tento styl ilustrací měl bohužel na děti dopad, kterému se chtěla předchozí generace vyhnout, tedy zájem o kých a utlumení vlastní tvorby a nápaditosti. K vlastní představivosti tak dětem dali jen malý a pro mnohé nedostačující klíč. A tak v dalším kroku vývoje bylo nezbytné od této stylistiky upustit a zaměřit se znovu na didaktické pojetí ilustrace a její vztah s textem tak, aby opět tvořila celek vhodný pro děti a jejich výchovu. (Stehlíková, 1984) *„Dětská kniha je živým organismem, který se stále vyvíjí nejen s vývojem výtvarných forem, ale také v konfrontaci s proměňujícími se potřebami doby. Nicméně nelze opomenout, že se dnes na ilustraci pro děti podílí stále několik generačních vrstev. Tato skutečnost nás opravňuje k závěru, že všechny - byť někdy protikladné snahy měly své opodstatnění, byly logickým článkem vývoje, a pokud se projeví v přínosu opravdu tvůrčím, zůstávají nikoliv jako odkaz, ale jako živá součást dneška. Hluboký zájem umělců několika generací tu představuje širokou škálu osobitých výtvarných projevů, množství přístupů k literárnímu textu i přístupů k dětem - nabízí tudíž bohatství výchovných možností.“*¹¹

Historie obrázkové knihy a ilustrace jako takové je nepochybně velmi obsáhlá a pro dnešní dobu významná. Dnešní ilustrátoři a výtvarníci se inspirojí především díly výtvarníků 19. a 20. století. Pokud se tedy v dalších kapitolách chceme zabývat ilustrací obrázkových knih pro děti dnešní doby, není možné kapitolu o ilustraci 19. a 20. století opomenout. Nepochybně je velmi náročné zmínit z této doby pouze vybrané ilustrátory obrázkových knih pro děti a zároveň nevynechat žádný významný historický odkaz. I přesto jsem se v této kapitole snažila obsáhnout nejdůležitější osobnosti a jejich tvorbu.

1.2. Přehled současné obrázkové knihy pro děti

V přehledu současné obrázkové knihy pro děti se věnuji dnešní podobě tohoto typu knih. Zabývám se procesem jejího vzniku a originalitou, kterou disponují a odlišují se tak od knih ostatních. V dnešní době jsou pro vydávání knih velmi klíčová nakladatelství, díky kterým vychází mnoho kvalitních knih, které jsou velmi nadčasové a pro děti v jejich životech mnohdy zásadní a inspirativní.

V tématu současné obrázkové knihy nesmíme opomenout novodobé ilustrátory a výtvarníky, kteří mají na výsledné podobě obrázkové knihy velký podíl. Pro ilustrování knih jsou mnohdy

---

¹¹ STEHLÍKOVÁ B.: Cesty české ilustrace v knize pro děti a mládež ; Albatros, 1984 str. 44.

vybírány osobnosti nejen z řad významných ilustrátorů, ale také z řad malířů, grafiků, typografů apod.

V nadcházejících kapitolách uvádím nakladatelství, výtvarníky a jejich tvorbu, která je pro knižní trh a pro děti, dle mého názoru, nejvýznamnější.

1.2.1. Současné české obrázkové knihy a ilustrátoři

Jedno z nejvýznamnějších českých nakladatelství, které se zabývá vydáváním knih pro děti je nakladatelství Albatros. Toto nakladatelství bylo založeno roku 1949 pod původním názvem Státní nakladatelství dětské knihy (SNDK). „*Za dobu své existence vydalo přes 10 tisíc titulů. V současné době je to přibližně 110 knížek ročně a soustředí se na kvalitní původní i překladovou literaturu především pro děti od 2 do 12 let.*“¹² První vydanou knihou bylo *Říkej si a hraj* od Karla Jaromíra Erbena. Tuto knihu doprovodila svou tvorbou Alena Ladová, významná malířka a ilustrátorka, dcera Josefa Lady. (Obr. 16.)

Roku 1964 založilo nakladatelství Albatros Klub mladých čtenářů, s cílem podněcovat v dětech zájem o četbu a kladný vztah ke knihám. Hlavní snahou byla dostupnost knih pro všechny děti a to nejen v rámci školní výuky.

Nakladatelství Albatros bylo ještě do devadesátých let minulého století jediné nakladatelství dětských knih v Česku. Na konci století začalo vydávání knih pro děti upadat. Zásadní zvrat a s ním nový vzestup přišel r. 2000 s prvním dílem Harryho Pottera od anglické spisovatelky Rowlingové.

Pro nakladatelství Albatros ilustrovalo a ilustruje mnoho významných českých umělců a výtvarníků. Mezi ty nejznámější, především z minulého století, patří například Josef Lada, Ondřej Sekora, či Zdeněk Burian. Mezi ilustrátory, kteří tvořili na přelomu 20. a 21. století pro děti a jejich ilustrované knihy byly velmi významné, patří například Helena Zmatlíková (*Děti z Bullerbynu, Z deníku kocourka Modroočka* aj.) , Zdeněk Miler (*Krtek a autíčko, Krtek a kalhotky* aj.) či Adolf Born (*Mach a Šebestová, Pipi Dlouhá punčocha* aj.).

Roku 2016 za své působení dostalo nakladatelství Albatros ocenění Czech Superbands.

Další známé české nakladatelství, které vydává knihy pro děti a mládež, je nakladatelství Baobab. Vzniklo roku 2000 a od té doby se snaží bojovat proti kýčovým dětským knihám, které se objevují na dnešním trhu knih. Baobab sám sebe označuje jako alternativní nakladatelství

---

¹² O Albatrosu [online]. © 2013 Albatros Media a.s. [Cit. 23.4.2017]. Dostupné z: <http://www.albatros.cz/>

ilustrovaných knih pro děti a mládež. Jde o rodinné nakladatelství, které vede paní Tereza Horváthová spolu se svým manželem Jurajem Horváthem. Spolupracují s mnoha výtvarníky dnešní doby. Díky mladým umělcům a jejich ilustracím dostávají knihy moderní nádech, ve kterém jsou patrné možnosti zpracování ilustrace, které nám nabízí dnešní doba (užitá grafika, digitální malba, kombinovaná technika..)

Výtvarníci mají v Baobabu možnost ilustrovat jak původní texty, tak nejrůznější překlady zahraniční literatury, nejčastěji francouzské. Nakladatelství Baobab oslovuje především nastupující generaci mladých výtvarníků, nejčastěji absolventy vysokých uměleckých škol. Díky propojení originálních textů a nevšedních ilustrací, ale také originální vazbou, vznikají unikátní výtisky knih, kterými nakladatelství bojuje proti spotřebním a nevkusným knihám.

Další významné nakladatelství pro děti a mládež v České republice, které nepochybně stojí za zmínku, je Meander. Toto nakladatelství roku 1995 založila Ivana Pecháčková. Ta v Meanderu píše, překládá a publikuje. Pro nakladatelství napsala také čtyři knihy legend z edice *Pražské legendy*, které byly přeloženy do mnoha jazyků. Meander má tři ediční řady. Jednou z nich je již zmíněná edice *Pražské legendy*, vycházející nejen v jazyce českém, ale také anglickém. Tou další je edice *Modrý slon*, která se snaží posunout české obrázkové knihy pro děti na vyšší úroveň a vytvořit z nich autorské umělecké knihy, které budou sběratelskými kousky. O to se snaží výběrem kvalitních knih od předních spisovatelů, ale i nejznámějších současných českých výtvarníků. Poslední řadou je edice *Pro Emu*, specializující se na vydávání českého i světového kvalitního komiksu.

Nakladatelství Meander se zároveň specializuje na vydávání knih pro děti od spisovatelů, kteří pro děti psali jen zřídka, ale jejich jména jsou velmi významná. Je to například Václav Havel, Ludvík Vaculík, či Jiří Stránský.

Pro nakladatelství Meander je velmi důležité, který ilustrátor bude doplňovat jakého spisovatele a obráceně. Díky tomu se zde setkávají nejen významní spisovatelé, ale také ilustrátoři, kteří dokáží knihy pro děti vhodně doplnit svými ilustracemi tak, aby se z knih stalo umělecké dílo pro děti, ale i dospělé.

Zakladatelka Meanderu lpí na tom, aby každá kniha, která vyjde z jejího nakladatelství, byla do detailu propracovaná. Dohlíží jak na spisovatele, tak ilustrátory, ale také na tiskaře, kteří mají za úkol knihu sešít. Díky důslednosti a dohledu nad každým krokem při tvorbě nové knihy, se Meanderu daří a o jejich tituly je u rodičů a dětí stále velký zájem.

Výše zmíněná nakladatelství jsou pro českého, dětského čtenáře velmi důležitá. Přicházejí s překlady, ilustracemi a grafickou úpravou významných zahraničních knih, které se tak k dětem dostanou ve velmi dobrém zpracování. Tato nakladatelství lpí na tom, aby kniha pro děti byla krásná jako celek, poutavá a přínosná nejen co se týče textu, ale také obrazu.

V dnešní době je mezi výtvarníky mnoho výborných a nezastupitelných ilustrátorů, kteří se zasloužili o originální a nezaměnitelné obrázkové knihy pro děti. Tyto knihy se mnohdy staly významnými díly.

Jeden z velmi známých současných umělců a ilustrátorů, jehož tvorba ovlivnila dnešní generaci dětí, je František Skála mladší. František Skála vystudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze. Vedle ilustrování a psaní dětských knih je znám také jako sochař, malíř a grafik. Pro nakladatelství Albatros ilustroval například knihu od Astrid Lingrenové *Bratři Lvi srdce*. V této knize pro děti překvapivě převládá smutek a téma smrti. Ačkoliv se kniha může zdát pro děti nevhodná, příběh je velmi poutavý a dojemný. Děti díky statečnosti, odvaze a rozvážnosti hlavního hrdiny inspiruje ke stejnému pohledu na život, beze strachu z jeho konce. Skála tuto povídku vhodně doprovází svými tajuplnými grafikami, které podtrhávají náladu a emoce této knihy. (Obr. 17.)

Významnou knihou pro děti, kterou napsal a ilustroval František Skála, je *Velké putování Vlase a Brady*. Komiksový příběh, který vypráví o dobrodružství přátel Vlase a Brady poté, co našli vzácný modrý dýmek. Provází nás jejich dobrodružstvím, které zažívají na cestách. Kniha je díky originálnímu komiksovému zpracování velmi nadčasová. Dokáže velmi dobře upoutat dětskou pozornost a pohltí je zajímavým a napínavým příběhem. Díky krásnému stylu ilustrací se tak může stát inspirativním dílem pro děti. (Obr. 18.)

Další neopomenutelný současný výtvarník, ilustrující obrázkové knihy pro děti, je Juraj Horváth. Horváth pracuje především pro nakladatelství Baobab, které vede se svou ženou Terezou Horváthovou. Vystudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze v ateliéru ilustrace a grafiky pod vedením Jiřího Šalamouna. Horváth se v Baobabu věnuje především ilustraci, kresbě a grafice. Mezi jeho nejvýznamnější obrázkové knihy pro děti patří pohádka *Modrý tygr*, kterou napsala jeho manželka Tereza Horváthová. Příběh vypráví o Johance a Matyášovi a jejich zážitcích z botanické zahrady, umístěné uprostřed rušného města. V zahradě se jednoho dne objeví kouzelný modrý tygr a rozvíjí se velmi zajímavý příběh, plný napínavých momentů. Kniha vyšla i v

Japonsku. V Česku se podle ní natočil celovečerní film pro děti. Juraj Horvát knihu bohatě ilustruje poutavými a propracovanými ilustracemi, které svou četností zaujmou dětského čtenáře. (Obr. 19.)

Významným ilustrátorem obrázkových knih pro děti je také Petr Nikl. Petr Nikl vystudoval Akademii výtvarných umění v Praze. Již na škole začínal psát, ilustrovat a graficky zpracovávat své první makety knih. Později se začal zabývat také loutkovým divadlem a díky tomu i hudbě a dramaturgii. První kniha, kterou Petr Nikl napsal a graficky zpracoval ještě za studií na škole v roce 1986, nese název *Žlutí lvi*. Autor v knize vypráví příběh o lovcích a lvech. Lovec, jenž se utká se lvy, má představovat alegorii dítěte, které se setkává s novými nástrahami života, jež musí překonat. Text Nikl doprovází originálním linorytem. Tuto knihu v roce 2011 vydalo nakladatelství Meander v umělecké edici Modrý slon. (Obr. 20.)

Další knihou od Petra Nikla, vydanou edicí Modrý slon a mezi obrázkovými knihami pro děti velmi originální a neopomenutelnou, je kniha *O Rybabě a mořské duši*. Petr Nikl zde svůj autorský text doprovází originálními grafikami. Kniha vypráví o rybě, žijící v hlubinách moře, která se vydá na cestu za světlem. Putování ryby v hlubinách za světlem má být podobností o putování lidské duše životem. Nikl k příběhu vhodně zvolil techniku mezzotinty, vyjadřující temné mořské hlubiny. Čtenář se díky ilustracím ponoří do moře a společně s hlavní hrdinkou se vydávají na společnou cestu za hledáním světla.

Kniha roku 2002 získala ocenění Nejkrásnější kniha ČR. (Obr. 21.)

Velkým českým výtvarníkem a ilustrátorem, kterého nesmíme opomenout, je Jiří Sopko - český malíř, grafik, sochař a jeden z nejvýznamnějších představitelů české figurální tvorby. Vystudoval Akademii výtvarných umění v Praze, kde je nyní vedoucím pedagogem v malířském ateliéru. Pro edici Meanderu Modrý slon ilustroval mnoho knih pro děti. Patří mezi ně i kniha *Podivuhodná cesta Nilse Holgerssona* od švédské spisovatelky Selmy Lagerlöfové. Tato kniha se řadí mezi klasické a je zařazena na seznamu doporučené školní četby. Pro Jiřího Sopka byla jednou z velmi oblíbených knih jeho dětství a proto ilustrování této knihy pro něho bylo velkým potěšením. Příběh vypráví o zlobivém chlapci Nilovi, kterého za trest zakleli skřítky v malého palečka. Paleček poté utekl z domu a začal zažívat dobrodružství s přírodou a zvířaty v ní. Kniha měla zprvu sloužit jako čtivá učebnice vlastivědy či zeměpisu, ale díky talentu spisovatelky se stala oblíbenou dětskou knihou po celé zemi. Jiří Sopko knihu doplnil poutavými akvarelovými ilustracemi krajiny a zvířat. Za tyto ilustrace získal roku 2006 čestné uznání za Nejkrásnější knihu LIBRI v Olomouci. (Obr. 22.)

Další známou knihou pro děti, kterou pro edici Modrý slon ilustroval Jiří Sopko, je kniha *Pižďuchové* od Václava Havla. Václav Havel se dlouhou dobu vyhýbal psaní pro děti a také proto jde o jeho jediný text, který není určen jen pro dospělé čtenáře. Kniha vypráví o Pižďuších, malých lstivých lidičkách, se kterými je lepší si nezahrávat a vyhýbat se jim.

Jiří Sopko knihu obohatil svými ilustracemi jednoduchých, ve zkratce malovaných, barevných panáčků s klotovými rukávy, které měly panáčky ještě více potupit a přirovnat je k tzv. “klotovým hlupákům”. Václav Havel se v úvodu knihy předem omlouvá dětem, pokud jeho knihu nepochopí a prosí je, aby knihu nevyhazovaly, ale počkaly až budou starší a dokáží jí více ocenit. Viz. ukázka:

„Obvykle pro děti nepíšu a proto nevím, jestli mojí pohádku o Pižďuších budete chápat a jestli se vám bude líbit. Pokud ne, nevyhazujte ji - počkejte, jak se vám bude líbit až budete starší..“¹³ (Obr. 23.)

Velmi populární je i česká ilustrátorka, režisérka a výtvarnice animovaných filmů 21. století Galina Miklínová. Vystudovala Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze, kde studovala u profesora Jiřího Barty filmovou a televizní grafiku. Galina Miklínová ilustrovala mnoho knih pro děti, prozatím nejvýznamnější se stala kniha s názvem *Lichožrouti*, kterou napsal Pavel Šrut - významný český básník a spisovatel. Kniha vypráví zábavný příběh o Lichožroutovi- zloději ponožek. Humorný příběh doprovází Miklínová svými poutavými, propracovanými, kreslenými ilustracemi, díky kterým dostávají Lichožrouti tvář a z knihy tak tvoří výborný celek, který pobaví a zaujme nejen děti, ale také jejich rodiče. Kniha získala ocenění Magnesia Litera 2009 za knihu desetiletí a také ocenění Zlatá stuha 2009. Tato kniha měla ještě další dvě pokračování, taktéž doprovázené ilustracemi Galiny Miklínové. Dočkala se také celovečerního filmu pro děti, který Galina Miklínová režírovala. (Obr. 24.)

Jak již bylo uvedeno, Galina Miklínová nepracovala pouze na Lichožroutech. Ilustrovala mnoho dalších knih pro děti, které byly neméně úspěšné. Mezi takové patří *František z kaštanu*, *Anežka ze slunečnic* od spisovatele Radka Malého. Radek Malý je současný český básník a spisovatel. Tato kniha vypráví o Františkovi a Anežce, kteří se potkali jednoho podzimního dne a provází nás krásami tohoto ročního období. Galina Miklínová ji bohatě doprovodila svými pohádkovými ilustracemi, které na děti dýchají svou barevností a podzimní atmosférou a vtáhnou čtenáře do děje knihy. (Obr. 25.)

---

¹³ HAVEL V.: *Pižďuchové*; namaloval Jiří Sopko. - 2. vyd. (1. samost. v Meanderu). - Praha : Meander, 2003, (Modrý slon; sv. 5), ISBN 80-86283-19-4 str. 2.

Další neopomenutelnou ilustrátorkou obrázkových knih pro děti je Lucie Dvořáková. Dvořáková vystudovala Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze. Mimo ilustrování knih spolupracuje také s Českou televizí, kde se věnuje animovanému filmu a pořadům pro děti. Mezi její nejnovější ilustrované knihy patří *Jezevec Chrujda*, kterou napsal český spisovatel a básník Petr Stančík. Příběhy jezevce Chrujdy vychází ve čtyřech knihách, všechny za doprovodu ilustrací Lucie Dvořákové. Jsou vhodné pro dětského čtenáře ve věku od tří do šesti let. Příběh vypráví o jezevci a jeho životě v lese, kde se přátelí s ostatními zvířátky. Vztahy zvířátek v lese vystihují skutečné vztahy mezi lidmi a děti učí, jak by se ke svým kamarádům a ve společnosti měly správně chovat. Lucie Dvořáková knihy bohatě oživuje svou hravou a vtipnou ilustrací zvířátek. Vhodně tak rozvíjí a podtrhuje vyprávěný příběh a dělá knihu pro děti zajímavou a zábavnou. (Obr. 26.)

Lucie Dvořáková za svou ilustrátorskou tvorbu získala mnoho významných cen. Mezi ně patří cena Zlatá stuha z roku 1995 (kniha od Jiřího Žáčka: *Počítání oveček*), 1996 (Jiří Žáček: *Kdo nevěří, ať tam běží*), 2003 (Jiří Žáček: *Nesedejte na ježka*) a 2007 (Lucie Dvořáková - Miloš Kratochvíl: *Františkova velká kniha pohádek*). Roku 2004 získala cenu KOH-I-NOOR HARDMUTH za nejlepší ilustraci dětské knihy a roku 2013 dokonce obdržela Čestné uznání na festivalu Namibook Festival v Jižní Koreji.

1.2.2. Současné zahraniční obrázkové knihy a ilustrátoři

Stejně jako je obtížné vybrat a napsat o nejvýznamnějších českých výtvarnících a ilustrátorech, je tomu tak i za našimi hranicemi. Zmíněné zahraniční ilustrátory jsem vybírala především podle jejich tvorby. Zaměřovala jsem se na výtvarníky, kteří doprovázejí knihy pro děti velkým množstvím ilustrací a knihu tak přetvářejí v bohatě ilustrované umělecké dílo, které bude pro dítě inspirativní a přínosné.

Významným zahraničním ilustrátorem obrázkových knih pro děti je například Oliver Jeffers, irský ilustrátor a spisovatel. Jeffers kreslil a ilustroval již od dětství, pracoval na nejrůznějších komerčních zakázkách, avšak jeho cílem bylo tvořit vlastní, bohatě ilustrované knihy, které budou krásné, propracované a budou bojovat proti kýčovým a nevkusným knihám. Prvotním Jeffersovým záměrem nebyly ilustrace knih pro děti, jeho cílem byla tvorba vlastních obrázkových knih. Obrázkové knihy, které tvořil, vycházely z jeho vzpomínek a příběhů, které si pamatoval z dětství. Především díky tomu se staly oblíbenými a vznikly z nich obrázkové knihy pro děti.

Jeffers ve svých ilustracích kombinuje nejrůznější techniky. Od obyčejných skic tužkou, přes akvarel, barvy a koláž, po práci v grafických programech a digitální kresbu. Citlivě kombinuje vlastní text s ilustracemi a vytváří tak knihu, která nemá daleko od uměleckého díla.

Jeho neúspěšnější tituly jsou *Den, kdy pastelky skončily* a pokračování *Den, kdy se pastelky vrátily domů*. Obě tyto knihy byly v New Yorku nejprodávanějšími knihami. Vypráví o osudech jednotlivých pastelek a o jejich dobrodružstvích. Ilustrace i text jsou navzájem propojené a jednoduše stylizované, jako by je psaly a kreslily samotné pastelky. Díky tomu jsou velmi originální a upoutají dětskou pozornost, protože dětem evokují to, co ve svém životě již dobře znají. Tyto knihy jsou tak vhodné pro děti, které se učí kreslit a malovat. Jsou jim vhodnou inspirací pro rozvíjení vlastní kresby.

Ukázka:

„*Ahoj Duncane,*

to jsem já, Červená pastelka. Musíme si promluvit. Nutíš mě pracovat mnohem tvrději, než kterékoliv jiné pastelky. Celý dlouhý rok musím vybarvovat hasičáky, jablka, jahody a všechno ostatní, co je červené. Pracuji dokonce i o prázdninách! Musím vybarvovat všechny Santy na Vánoce a všechny srdce na den svatého Valentýna, Potřebuji odpočinek!

Tvoje přepracovaná kamarádka, Červená pastelka.“¹⁴ (Obr. 27)

Další významnou novodobou ilustrátorkou obrázkových knih pro děti, která působí v zahraničí, je Manuela Adreani. Adreani je italská ilustrátorka, grafička a animátorka. Ilustruje knihy především pro italské nakladatelství White Star Kids. White Star je jedno z největších nakladatelství v Itálii, které vydává knihy v mnoha jazycích. Vydané knihy distribuuje po celé Itálii, ale také do Francie, Německa, Spojeného Království a Spojených Států. Některé knihy, které ilustrovala Adreani, byly vydané také v České republice. Patří mezi ně například *Malý princ* od Antoine de Saint-Exupéryho. Adreani pro White Star Kids ilustrovala knihy jako *Alenka v Říši divů*, *Pinocchio*, *Sněhurka*, *Kráska a zvíře* a další.

Knihy ilustrované Adreani disponují velkými rozměry a velkou četností ilustrací. Ilustraci je mnohdy věnována celá dvoustrana. Takový styl ilustrování knihy je pro děti velmi působivý a účelný. Děti nemusí číst dlouhé odstavce textu a mezi čtením se mohou zasnít při pozorování propracované ilustrace, která text vhodně doprovází a osvětluje. Především pokud jde o knihu *Malý princ*, je zde pro děti, dle mého názoru, ilustrace velmi důležitá. Je dobře známo, že děti tento

---

¹⁴ DAYWALT, D., JEFFERS, O. - *The day the Crayons Quit*; HasperCollins- 2016, ISBN 978-0-00-751376-5 str. 3.

příběh nedokáží zcela ocenit. Až s přibývajícím věkem začnou chápat myšlenky, které příběh provází. Bohatá ilustrace jim však k pochopení textu může velmi dobře pomoci.

Vzhledem k tomu, že Manuela Adreani vystudovala střední grafickou školu a vysokou školu animace, tyto dva póly se v její tvorbě promítají a tvoří tak originální a poutavý obraz. V jejích ilustracích jsou patrné prvky klasické kresby a malby ozvláštňené počítačovou grafikou. Díky tomu jsou její ilustrace nevšední a moderní. Pro děti jsou díky tomuto modernímu grafickému nádechu inspirativní pro jejich vlastní tvorbu a zájem o nová média. (Obr. 28.)

Mezi další významné výtvarníky, kteří jsou inspirací mnohým mladým ilustrátorům obrázkových knih pro děti, patří Suzy Lee. Suzy Lee je ilustrátorka a autorka svých vlastních knih a příběhů. Její knihy disponují nevšedním zpracováním, originálními ilustracemi ale především absencí textu. Příběh ve svých knihách popisuje jen pomocí obrazu. Bez potřeby textového doprovodu jsou knihy i tak schopny dětem nastínit zajímavý či napínavý příběh. Lee vytvořila mnoho působivých knih, avšak tou nejvíce oceňovanou obrázkovou knihou pro děti je *Wave*, tedy *Vlna*. Příběh vypráví o slunečném dni, který tráví malá holčička na pláži, kde si pohrává s vlnami. Na jednoduchý motiv vytvořila Suzy Lee unikátní knihu, která byla oceněna roku 2008 jako nejlépe ilustrovaná kniha. Celý příběh a atmosféru je Lee schopná vyjádřit díky vhodné technice. K vystižení pohybu a dynamiky vln využila akvarelových barev, které perfektně vyjadřují hravé vlny. Holčičku pak ve vlnách vyobrazuje jednoduchými černými liniemi. Tyto protiklady nakonec vytváří originální celek. Díky jednoduchosti tahů jsou Leeiny knihy pro děti velkou inspirací. Děti zde mají možnost vidět, že ilustrování nemusí být složitá věc, kterou ve svém věku nemohou zvládnout. (Obr. 29)

Za zmínku stojí také tvorba Chrise Haughtona, který se svou ilustrací a stylistikou knih liší od výše zmíněných výtvarníků. Haughton je irský ilustrátor, grafik a spisovatel svých vlastních povídek. Haughton strávil dlouhý čas učením dětí v Hong Kongu a v Indii. Kvůli jeho irskému původu mu děti ovšem obtížněji rozuměly a tak Haughton musel vymyslet způsob, jak si navzájem s dětmi porozumí. Aby upoutal dětskou pozornost a zároveň děti porozuměly tomu, o čem Haughton vypráví, kreslil na tabuli hravé a zajímavé obrázky. Aby se ovšem tyto ilustrace zachovaly a Haughton je nemusel kreslit opakovaně, vymyslel svou vlastní obrázkovou knihu, která mu zároveň sloužila jako učební pomůcka.

Po návratu do Londýna se ilustrování, ani pomoci dětem, které mají hůře dostupné vzdělávání, nevzdal. Začal navrhovat potisky na oblečení pro organizaci s názvem *People Tree*.

Výtěžek z prodaných kusů z *People Tree* se využívá na stavění škol a nemocnic. Také tato činnost inspirovala Haughtona k ilustrování a vytvoření své vlastní první obrázkové knihy. Inspirací mu bylo logo, které navrhl pro tuto organizaci. Na logu byl vyobrazen ptáček. Ptáčka ve své obrázkové knize proměnil v sovu a vytvořil o ní krátkou povídku s názvem *A BIT LOST*, tedy *TROCHU ZTRACEN*. Pro Haughtona bylo velmi důležité, aby v knížce byl pouze krátký a velmi jednoduchý text, aby se s ní dalo pracovat při výuce jak dětí nejmenších, tak i při výuce dětí, které zcela nerozumí jazyku, ve kterém probíhá výuka, či se nový jazyk teprve učí.

Příběh vypráví o sově, která vypadla z hnízda a za pomoci veverky se snaží znovu najít svou maminku. Při hledání potkává mnoho zvířátek, které žijí v lese. Děti se tak díky této knížce mohou učit o zvířátkách, nebo si rozvinout svou slovní zásobu při výuce cizího jazyka.

Obrázková kniha *A BIT LOST* byla přeložena do 20 jazyků a vyhrála ceny v sedmi státech. Tyto ceny zahrnovala také cena Dánská obrázková kniha roku.

Haughton ovšem nezůstal pouze u jedné knihy. Do této doby vydal zatím 6 knih a každá z nich získala nejrůznější ocenění v různých státech po celé Zemi.

Haughton pro ilustrování knih využívá digitální grafiku. Jeho ilustrace jsou stylizované, avšak velmi prosté a pro děti zajímavé svou barevností a jednoduchostí. Digitální ilustrace je, dle mého názoru, pro dnešní děti velmi blízkou. Setkávají se s ní velmi často a to především díky novým technikám v animování dětských pohádek a seriálů. Děti jsou tak na toto médium zvyklejší, než na klasickou ilustraci. Digitální grafika disponuje větší čitelností. Pro děti je jednodušší se v ní orientovat a výslednou ilustraci přečíst.

Současné obrázkové knihy pro děti, tedy obrázkové knihy 21. století, jsou výsledkem dlouhodobé proměny ilustrace. Významně se projevuje pohled na ilustraci jako takovou, ale především pohled na její celkovou funkci a význam. V dnešní době ilustruje dětské knihy velké množství ilustrátorů, avšak mezi tímto množstvím jsou jen vybraní, kteří z knihy dokáží udělat umělecké dílo, které je pro děti opravdu přínosné a inspirativní. Ilustrování dětských knih není činnost, kterou by mohl dělat kterýkoli kreslíř, malíř, či grafik. Ilustrátor dětských knih musí mít pro vyprávění příběhu obrazem cit, musí zvolit vhodnou techniku tak, aby byl obraz pro děti zajímavý. (Obr. 30.)

1.3. Bilderbuch

O historii bilderbuchu a obrázkové knihy jsme se dočetli v předchozích kapitolách. V této kapitole se proto budeme plně věnovat významu bilderbuchu pro děti a dospělé a jeho funkci ve

výchově dítěte. Zajímavé je i zmínit, proč by bilderbuch neměl být opomíjen a z jakého důvodu je pro děti a mladistvé důležitý. Ohledně obrázkové knihy nechci vynechat ani obrazem doprovázené knihy, které nejsou pouze pro děti, ale mohou potěšit i dospělé. Věnuji se proto zmapování české novodobé bibliofilie, tedy jakýmsi Hnutím za krásnou knihu z 21. století.

Obrázková kniha, z německého označení bilderbuch, je kniha, která je vyjímečná ve všech směrech, tedy jak svým obsahem a formátem, tak typografickým zpracováním. V knihovně ji většinou poznáme na první pohled díky její stylistice. V bilderbuchu ilustrace převyšuje nad textem a hraje hlavní roli v tomto typu knihy. Text je ve většině případů stylizovaný, často zasazený do obrazu a vstupuje na scénu jen jako vedlejší prostředek. *„U knížek bez textu přechází výtvarný projev na pozici vlastní ilustrační sdělnosti. Při tomto přístupu se sama ilustrace stává významným aktivizačním prvkem, který posiluje působení obrazu, a dává mu možnost sledovat jej samostatně.“*¹⁵

V běžných knihách pro děti se hlavní váha přisuzuje textu. Avšak ilustrace v knize má pro děti také velmi důležitou roli, mnohdy mnohem důležitější, než samotný text. Obraz, ilustrace a celková stylistika knihy v dětech podněcují estetické vnímání a estetický prožitek. Díky tomu se u dětí buduje vkus, a schopnost estetického soudu. *„Knihy jsou pro děti nevyčerpatelným zdrojem uměleckých zážitků a poznání a zpravidla nechávají odezvu na celý život.“*¹⁶

Zvýšená přítomnost obrazu v knize však přináší také zvýšený nárok na text a jeho citlivost. Ten by měl obraz vhodně doprovázet a společně se s ilustracemi doplňovat a spolupracovat. *„Rozeznáváme obrázkové knihy úplně bez textu nebo s textem, jenž je často jen vykladačem obrázku samého. Nejsou to ilustrace, jichž se užívá tam, kde text je hlavní věcí a obrázek zcela podružný. Obrázkové knihy bez textu jsou míněny pro děti, jež neumějí dosud číst. Pro ty je obrázek účelem knihy. Je-li někde text, je spíše pomůckou pro vychovatele, jenž dítěti knihu ukazuje a text předčítá.“*¹⁷ Dnes již ovšem, dle mého názoru, neplatí, že obrázkové knihy bez textu jsou především pro děti, které neumí číst. Pokud se ovšem nejedná o leporelo, které je určené pro děti nejmenší a zastupuje zde roli první knihy. Ilustraci se přikládá stále větší význam, především proto, že se více zkoumá její samotný přínos pro děti. Avšak i dítě, které umí číst zcela bez problému, může obrázkovou knihu vnímat jako sobě přínosnou. *„Ilustrace není schéma, které by mělo být*

¹⁵ OPRAVILOVÁ, E. Kniha jako prostředek výchovy. Praha: UK, 1984, ISBN: 13-785-81 12/19 str. 22.

¹⁶ OPRAVILOVÁ, E. Kniha jako prostředek výchovy. Praha: UK, 1984, ISBN: 13-785-81 12/19. str. 10.

¹⁷ POSPÍŠIL, O.; SUK, Václav František. Dětská literatura česká: příručka dějin literárních pro školu, knihovny a širší veřejnost. Praha: Státní nakladatelství, 1924. s. 21.

*napodobeno a reprodukováno, ale především podnět k dalšímu úsilí o výraz, ať už slovesný, hravý, či pohybový nebo dokonce i výtvarný ve vlastní kresebné činnosti dítěte.*¹⁸ Obrázková kniha tak dítě může zavést do kreativního světa, může se stát jeho galerií, která ho bude inspirovat k vlastní tvorbě a estetickému vnímání. Ale také u dítěte může změnit jeho vnímání knihy. U obrázkové knihy nebude pouze zaměřen na text, ale bude ji prociťovat jak literárně, tak výtvarně. Aby však byla kniha schopna dítě zaujmout, nesmí ztratit provázanost se současným životem. Její obsah musí být pro děti něčím známý. Tak, aby dítě s knihou mohlo navázat určitý vztah a nechalo se jí inspirovat. Pokud dítě obrázkovou knihu vnímá ve všech směrech a kniha k němu promlouvá, dokáže si k ní vytvořit citové pouto a kniha se pro něho stane výjimečnou. Pokud k takovému výsledku dojde, plní obrázková kniha svou funkci.

Na ilustraci jsou v dnešní době kladeny čím dál větší nároky a to především, pokud se v knize vyskytuje ve větší míře, či dokonce pokud vzhled a význam knihy pro děti určuje. Způsob obrazového doprovázení textu může mít mnoho podob a může se pojmout z mnoha hledisek. Pokud nám ovšem záleží na tom, jaký výchovný potenciál ilustrace předává, je velmi důležité to, jak ilustrace pracuje s textem, který doprovází. Pro ilustrátora je to jeden z nejdůležitějších úkolů, který průběh ilustrování nese. Je zapotřebí zcela pochopit text a poselství, které pro dítě přináší. Aby ilustrátor toto poselství nepřeformuloval svým obrazem, musí text vhodně doplnit. Doplnit ovšem neznamena překreslit to, co je již řečeno v textu. Není zapotřebí obrazem poukazovat na to samé, co je v textu. Takový způsob ilustrace není správný, není kreativní ani žádoucí.

Stejně tak je tomu u ilustrace, která s textem v žádné své formě nespolupracuje a jen zdobí knihu. Pro děti je taková ilustrace zcela nepřínosná a nicneříkající a jde jen o dekoraci a stylistiku knihy.

Pokud nahlížíme na obrázkovou knihu jako na výchovný prostředek, ve kterém je kladen důraz na propojení ilustrace a textu a jejich vzájemnou spolupráci, můžeme za nevhodnou variantu obrázkové knihy považovat také komiks. Komiks je samostatný unikát, avšak mluvíme-li o obrázkové knize, nelze jej opomenout. Co se ovšem komiksu týče, je ve spolupráci s textem v tomto směru zcela nedostačující. Text v komiksu se mnohdy vyskytuje jen ve formě přímé řeči, v krátkých větách, či dokonce jen v citoslovcích. Výtvarník tak pro popis děje využívá především obrazu a text je jen nezbytná, doplňující forma. Ovšem tato jednoduchá forma textu pro děti není velmi přínosná. Obraz je v tomto typu knihy také zcela unikátní. V moderních, populárních komiksech se jeho stylistika příliš neodlišuje a většinou tak ilustrátoři pracují se stejným obrazovým

---

¹⁸ OPRAVILOVÁ, E. Kniha jako prostředek výchovy. Praha: UK, 1984, ISBN: 13-785-81 12/19. str. 24

výrazem ve většině komiksů. Obraz se skládá z menších scén, které popisují děj a příběh. Do ilustrace je zasazen text, který mnohdy obraz zcela narušuje. Komiks je tak jakýmsi storyboardem. Je určen k rychlému seznámení s dějem, či krátkou scénou. Pokud chceme pro děti kvalitní, poučnou a přínosnou obrázkovou knížku, není komiks vhodná volba. Avšak nedá se opomenout, že komiks má i mnohé kladné stránky. Jedná se především o inspiraci dětí k vlastní tvorbě. Díky jednoduchosti spolupráce obrazu a textu je tato varianta vyprávění příběhu pro děti zábavná a nevšední. Sami si troufnou na vlastní jednoduché vyprávění, doprovázené obrazem a jsou schopny vytvořit kreativní příběh. Také mnohé komiksy úspěšných výtvarníků a ilustrátorů knih pro děti jsou velmi dobře promyšlené a odkazují například na významné historické události, či příběhy s ponaučením a obeznámí tak děti zábavnou formou.

Dle mého názoru je nejvhodnější ilustrace taková, která spolupracuje s textem, ale zároveň ho rozšiřuje. Obraz tak dětem přináší nové obzory, nutí je hledět „za roh“ děje. Text jim dopomáhá k pochopení obrazu a obraz dopomáhá k pochopení textu. Jde zde o vzájemné doplnění literární a obrazové části.

1.3.1. Bibliofilie

Nesmíme opomenout, že obrázkové knihy mnohdy bývají určeny také mladistvým a dospělým. Proto bych se ráda pozastavila u vzestupu nového trendu, zvaného bibliofilie, tedy knihomilství. V bibliofili se nejedná o oblibu všech knih. Bibliofilie je obliba v krásné, propracované a mnohdy vzácné knihy. Jedná se především o designové a stylistické publikace pro sběratele, či obdivovatele knihy, kteří se na takovou knihu dívají jako na umělecké dílo. O její obsah se zaslouhují významní ilustrátoři a umělci, kteří již ilustrovali mnoho knih a jejich tvorba je pro mnoho lidí významná a neopomenutelná. Jejich výsledek ilustrované knihy bývá srovnatelný s plnohodnotným uměleckým dílem. Na trh s obrázkovými knihami tak čím dál tím více přicházejí takové knihy, které jsou svou formou a obsahem určené pro sběratele.

S těmito knihami na český trh přispělo například nakladatelství Argo svou edicí Bibliofilie. V této edici nakladatelství Argo tvoří unikátně zpracované populární knihy, které vydává pouze v desítkách kusů. Výtisky jsou určeny především pro sběratele. Na tyto knihy se nahlíží jako na umělecké předměty. Na knihách se podílí především Pavel Růt, který se bibliofilními vydáními věnuje již delší dobu. Pro Argo doplňuje knihy svými litografiemi. Zároveň má také hlavní podíl na grafických úpravách a celkovém vzhledu knih.

Dále na českém trhu krásných knih působí nakladatelství Aulos, které vede Zdeněk Křenek. Aulos se stejně jako Argo zabývá vydáváním bibliofilních, limitovaných tisků. O grafickou podobu knih se zde zaslouhuje typograf Zdeněk Zeigler. Aulos vydalo například knihu s názvem *Atlas*, která je bohatě ilustrovaná litografií Petra Nikla. Petr Nikl v této knize vyobrazuje smyšlená zvířata. Celá kniha je tedy Atlas smyšlených, Niklových zvířat. (Obr. 31.)

Mezi vydanými knihami nakladatelství Aulos najdeme například také knihu *Rozmarné léto* od Vladislava Vančury doprovázenou dvanácti linoryty od Jiřího Sopka, či knihu od Christiana Morgensterna, *Noční rybí zpěv* s lepty Pavla Sukdoláka.

Dalším nakladatelstvím, které vydává bibliofilní výtisky je nakladatelství a knihkupectví Teapot. Teapot se zaměřuje na vydávání upravených knih především od známých a ceněných českých spisovatelů. Tyto texty se snaží vhodně doprovodit ilustrací a grafickým zpracováním, tak aby spolu text a obraz, ale také písmo, či vazba ladili a vytvářeli umělecký artefakt. Mezi vydané knihy patří například *Proměna* od Franze Kafky obohacená o litografie Petra Nikla. Litografie ukazují proměnu, jako by se celá odehrává v očích Franze Kafky. Kniha je vázaná tak, aby odehrávající se proměna byla čtenáři stále na očích, mezi ilustrace jsou tak vsazené listy s textem, které jsou ovšem menší než stránky s ilustracemi. Text a ilustrace se tak vzájemně doprovázejí velmi originální cestou. (Obr. 32.)

Mimo jiné vydalo nakladatelství Teapot také básně od Karla Hynka Máchy- *Obraz ze života mého*. Ilustracemi suchou jehlou je doprovodila Ludmila Jandová.

Bilderburch je díky svému zpracování atraktivní nejen pro děti, ale také pro dospělé, což je důležité neopomenout. Je to kniha, která nám ukazuje důležitost obrazu. Učí nás i děti porozumět textu, ale také buduje vizuální gramotnost, jejíž důležitost by neměla být opomíjena v žádném věku. U dětí ji lze využít jako učební pomůcku, či využít její originality a vyvolat tak v dítěti oblibu v knihách. Pro dospělé je obrázková kniha unikátem, který je důležitý buďto textem, nebo obrazem, jež pochází od významných autorů a stává se pro ně významným předmětem, či dokonce kouskem umění.

Obrázková kniha pro děti prošla velmi důležitým vývojem. Obraz, jakožto doprovod knihy a její literární části se probojoval v průběhu historie až k velmi důležité, ne-li hlavní části knihy. Dnešní podoba obrázkové knihy pro děti vychází z jejího dlouholetého vývoje. Za její kvalitní

podobu mají odpovědnost především umělci a výtvarníci. Ti se inspirojí a poučují z chyb ilustrátorů dětských knih z dob minulých.

Ačkoliv je na ilustrátora obrázkových knih v dnešní době kladeno velmi mnoho nároků čelíme zároveň velkému náporu obrázkových knih pro děti, které jsou nevkusné a pro děti nepřínosné. Tyto knihy vycházejí především ze vzoru zahraničních animovaných filmů. Kvantita zde převyšuje nad kvalitou a dobří výtvarníci si mezi těmito knihami musí k dětem vybojovat vlastní cestu.

1.4. Renáta Fučíková

Renáta Fučíková je mezi současnými výtvarníky a ilustrátory svou tvorbou a působením velmi významná. Spolupracuje s předními spisovateli knih pro děti a společně těmto knihám dodávají ducha, díky kterému jsou knihy pro děti zajímavé a inspirativní. Ve své tvorbě a knihách se Renáta Fučíková dětem snaží předat co možná nejvíce aktivizujících prostředků, díky čemuž jsou její knihy vyhledávané a oblíbené.

Ve své bakalářské práci se zaměřuji právě na Renátu Fučíkovou především z toho důvodu, že její výtvarný styl je v mnoha ohledech podobný mé vlastní tvorbě. Právě tato skutečnost pro mne byla směrodatná při výběru ilustrátora knih pro děti, kterému bych se v bakalářské práci chtěla věnovat.

1.4.1. Tvorba

Renáta Fučíková svou tvorbu započala již v raném dětství. Díky tomu, že byla jako dítě hyperlektik (dítě schopno se bez cizí pomoci naučit číst již v útlém věku. Většinou kolem 3-4 roku svého života) měla ke knihám vždy blízko. Již jako malá doplňovala texty o své ilustrace a její životní profese tak byla již předem určena.

„Hodně číst se mi vyplatilo. Měla jsem díky četbě velmi silně podvědomě zafixovaný pravopis, nikdy jsem se nemusela učit vyjmenovaná slova a jiné oblíbené lahůdky, a přesto jsem nedělala v diktátech chyby. Proto doporučuji: ČTĚTE!“¹⁹

Po gymnáziu, díky kterému se dostala blízko k dějinám a psaní, začala Renáta Fučíková studovat Vysokou školu umělecko-průmyslovou v Praze, ateliér ilustrace a užité grafiky. Tato kombinace škol přivedla autorku nejen k ilustrování knih známých spisovatelů, ale také k psaní a ilustrování vlastních textů. Svou první knihu ilustrovala po absolvování vysoké školy. Kniha se

---

¹⁹ HUTAŘOVÁ I. Současní čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež - 1. vyd. - Praha : Tauris, 2004. - ISBN 80-211-0485-6, str. 42

jmenovala Písnička pro Kláru a jednalo se o maďarský dívčí román. S autorčinými ilustracemi ji vydalo nakladatelství Albatros roku 1990. Pro nakladatelství Albatros později Renáta Fučíková ilustrovala velké množství knih. Mezi tyto knihy patří například: *Obrazy se starého zákona*, *Obrazy z Nového zákona*, *Staré pověsti české a moravské* a mnoho dalších. Ovšem Renáta Fučíková neilustrovala pouze pod záštitou nakladatelství Albatros. Knihy s jejími ilustracemi, ale také s jejími texty vycházely například v Knihách Mladé fronty, v Knižním klubu, v nakladatelství Meander, ale také v zahraničních nakladatelstvích jako například francouzském nakladatelství Gründ. Pro nakladatelství Gründ ilustrovala *příběhy Oscara Wilda*, *Andersenovy povídky*, či *povídky bratří Grimmů*. Mimo jiné se věnuje také ilustrováním časopisů, či učebnic. Dokonce také spolupracuje s Českou poštou, pro kterou zatím navrhla celkem 6 poštovních známek. Dále se mimo ilustrování knih účastní také mnohých výstav. Tou nejčastější, které je součástí, je skupinová výstava Klub ilustrátorů dětské knihy.

Renáta Fučíková za svou tvorbu převzala mnoho cen. Mezi ty nejvýznamnější patří například První cena na Bienále ilustrací v Teheránu roku 1999, dále například zápis na čestnou listinu IBBY (mezinárodní sdružení pro dětskou knihu - nevládní organizace UNESCO) roku 1998. Druhou cenu v soutěži Nejkrásnější kniha roku 1998 a v neposlední řadě také ocenění Zlatou stuhou v letech 1993 s knihou *Pohádky bratří Grimmů*, 1995 s knihou od Oscara Wilde - *Pohádky*, 1996 s vlastní knihou, jak psanou tak ilustrovanou - *Vyprávění ze Starého zákona*, 2003 s knihou *Evropské pohádky*, 2005 s knihou *Karel IV*, 2006 s knihou *Tomáš Garrigue Masaryk*, 2007 s knihou *Příběhy českých knížat a králů*, 2011 s knihou *Historie Evropy. Obrazové putování* a roku 2012 s vlastní psanou a ilustrovanou knihou *Antonín Dvořák*.

Ilustrace Renáty Fučíkové v jejích knihách hrají velkou úlohu a zaujmou nás již po prvním otevření knihy. Velmi vhodně doprovázejí text, který neopisují - tedy není na nich detailně vyobrazeno to, co je v textu popsáno, ale rozvíjejí. Ilustrace mnohdy zaujmají i celé dvoustrany, a převyšují nad textem (např. v knize *Jakub a Hvězdy*). Díky tomu spolu text a ilustrace velmi dobře spolupracují a doplňují se. Styl Renáty Fučíkové je zaměřen na detailní propracovanost každé ilustrace. Její ilustrace jsou nevšední, nadčasové a velmi originální. Často maluje akvarelovými barvami a kvašem na výrazně barevný papír, což dodává ilustracím na jejich originalitě. (Obr. 33.)

Na dnešní scéně výtvarníků a ilustrátorů pro děti působí mnoho významných tváří a představitelů. Každý disponuje velmi originální technikou a stylem tvorby. V obrázkových knihách pro děti nalezneme ilustrace vycházející z počítačové grafiky, přes propracované kresby až po

minimalismus. Každá technika a každý styl může dětem přinést něco přínosného a inspirativního, ale také může být jejich přítomnost v dětské knize zcela bez významu, či mít dokonce odstrašující příklad. Dokonce i na ilustracích a tvorbě Renáty Fučíkové mohou být některé její záměry diskutabilní. Ráda bych tak tvorbu Renáty Fučíkové porovнала s tvorbou významného současného ilustrátora a grafika, Petra Nikla, jehož styl ilustrací a výtvarné řeči disponuje v knihách pro děti zcela jinými záměry a přesto je jeho tvorba pro děti v dnešní době neopomenutelná.

Petr Nikl je významný český umělec. Věnuje se nejen malbě a grafice, ale také divadlu, či hudbě. Zabývá se psaním a ilustrováním vlastních příběhů, ale také knih významných spisovatelů, nejen z Česka ale i ze zahraničí. Ilustruje knihy nejen pro děti a mladistvé, ale také pro dospělé, například pro bibliofilské edice knih. Jeho styl tvorby je v každé jeho ilustrované knize velmi originální. Nechává se inspirovat příběhem a tomu poté podřizuje techniku, kterou k ilustrování zvolí. Můžeme tak v jeho knihách narazit na klasickou grafiku, jako je například litografie, jednoduchou a volnou akvarelovou malbu, nebo také na grafiku užitou. Díky střídání technik je to tak první bod, ve kterém se s Renátou Fučíkovou liší - ta zůstává převážně u jedné techniky a výrazového stylu, který využívá téměř ve všech svých ilustrovaných knihách. Přizpůsobování stylu a techniky ilustrovanému textu mi přitom přijde, jako velmi důležitý krok k perfektnímu vystihnutí a doplnění příběhu obrazem. V některých případech je to, dle mého názoru, dokonce zcela nevyhnutelné k tomu, aby spolu ilustrace s textem v obrázkových knihách dobře spolupracovaly a vytvořily tak významný celek.

Dalším rozdílem mezi Niklovou tvorbou a tvorbou Renáty Fučíkové je Niklova hravost v ilustracích a jeho obrázkových knihách a díky tomu také větší blízkost ke čtenářům mladšího školního věku. Niklovy hravé ilustrace podněcují již mladší děti k vlastní tvorbě, často díky jednoduchosti ilustrací mají děti vlastní touhu ilustrace napodobovat. Tomu tak v případě knih Renáty Fučíkové u mladších dětí není. Renáta dokáže svou ilustrací inspirovat především děti staršího školního věku. Pro děti mladšího školního věku jsou její ilustrace mnohdy nicneříkající a zbytečně složité.

Petr Nikl má také mnohem větší tendence k tomu přimět děti snít, fantazírovat a dívat se na již známé věci, či zvířata z jiného úhlu, než se na ně dívaly doposud. Tyto tendence jsou velmi zřejmé v Niklově velmi originální knize *Záhádky*. Tato kniha pro děti je originální nejen textem a ilustrací, ale také samotnou vazbou. Jednotlivé listy jsou "rozřezané" na tři díly a děti s těmito díly mohou jednotlivě otáčet. Tím se skládají nejrůznější povídky a k nim také originální postavičky, nakreslené Petrem Niklem. Její originalitu ocenili na Magnesia Litera první cenou za knihu roku, což bylo vůbec poprvé, kdy tuto cenu dostala kniha určená pro děti. Avšak tato kniha není jen pro

děti. Užijí si s ní mnoho zábavy také dospělí. Je tak vhodným prostředkem pro děti k rozvoji vlastní výtvarné tvořivosti, ale také k vymyšlení vlastních pohádek a příběhů. (Obr. 34.)

Podobné hravé knihy ve tvorbě Renáty Fučíkové nejsou tak časté. Renáta Fučíková si je tohoto nedostatku však velmi dobře vědoma. Ilustrace k fantaskním povídkám je jí vzdálená „*Takové příběhy si musím nejdříve sama zcivilnit - tedy posunout co nejbliž k realitě - abych se s nimi mohla vůbec vypořádat.*“²⁰ U podobných povídek není totiž vždy jednoduché ilustrovanou formou nespadnout do kýče. Pro mnohé ilustrátory je tak ilustrování fantaskních příběhů a stvoření velmi obtížné, ze strachu z vytvoření nevkusného celku. To ovšem zdaleka neplatí v ilustracích Petra Nikla, který se s podobnými povídkami vypořádává velmi inspirativně, vkusně a rád.

Jak již bylo řečeno, velkým rozdílem mezi tvorbou Petra Nikla a Renáty Fučíkové je střídání technik, kterými jsou ilustrace do knih pro děti zhotovovány. Velký rozdíl můžeme pozorovat v knihách, které doprovází Petr Nikl svými grafikami. Jednou takovou nevšední knihou je kniha s názvem *Jelěňovití*. V té Nikl dětem představuje noční les. Provádí je za pomoci tmavých hlubotiskových grafik, které perfektně vystihují atmosféru temného lesa. Pro mnohé by se tato knížka mohla zdát pro malé děti nevhodná svou temnou atmosférou avšak představit dětem temný les, který je nepochybně nejednou lákal, za pomoci knížky je Niklův velmi dobrý záměr. Jak píše paní docentka Opravilová; „*Knížka může zavést děti do prostředí, kam se ve skutečnosti dostat nemohou..., anebo kam se dostat nechtějí a přesto jsou na ta místa zvědavá.*“²¹ Nikl je tak schopen, pomocí knihy, dětem osvětlit tajuplné prostředí, které pro ně předtím bylo dobře skryto. Neodnášejí si však noční můry ani hrůzy, ale příjemný zážitek, nabytý z knihy, spojený s fantaskním příběhem a nevšedním obrazovým doprovodem. (Obr. 35.)

Bohužel nutno říci, že podobné pocity si dítě mladšího školního věku, z knih ilustrovaných Renátou Fučíkovou, nabude jen ve výjimečných případech.

„... něco jiného je malovat barvami a něco jiného kreslit tužkou nebo tuší. Každá technika má své specialisty a ti ji zase užívají osobitým způsobem.“²²

---

²⁰ HUTAŘOVÁ I. Současní čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež - 1. vyd. - Praha : Tauris, 2004. - ISBN 80-211-0485-6, str. 42

²¹ OPRAVILOVÁ, E. Kniha jako prostředek výchovy. Praha: UK, 1984, ISBN: 13-785-81 12/19. str. 14.

²² PAVLÁT, L.: Tajemství knihy. Praha, Albatros 1982, str. 92

Tvorba Renáty Fučíkové je v knižním světě pro děti neopomenutelná a zásadní. Její výtvarný styl je velmi originální, nevšední a pro děti velmi přínosný. Nelze pochybovat o tom, že obohatila mnoho knih, které by ilustracemi od jiných umělců nebyly schopné tak dobře vyniknout, jako s ilustracemi od Renáty Fučíkové. I přes to, stejně jako v každé specializaci, je možno najít její nedostatky. V případě Renáty Fučíkové jsou to ovšem nedostatky velmi minimální v porovnání s jejími zdary.

1.4.2. Reflexe knižní tvorby Renáty Fučíkové

V této kapitole se zaměřuji na jednotlivé knihy Renáty Fučíkové. Vybrané knihy jsou jak literárním tak výtvarným dílem Renáty Fučíkové. V těchto knihách rozebírám jak text a jeho obsah, tak originalitu ilustrace a spolupráci ilustrace s textem, ale také na přínos, jaké jednotlivé knihy mohou pro děti mít.

Knihy Renáty Fučíkové jsou pro děti nepochybně velmi přínosné, jak z hlediska literárního, tak obrazového obsahu. O tom svědčí i mnoho cen, které Renata Fučíková obdržela. Získané ceny se netýkají pouze ilustrací a obrazového doprovodu, který by pro mnohé mohl být dominantí autorčiny tvorby (Zlatá stuha, Nejkrásnější kniha roku aj.), ale také literárního obsahu, který je v autorčině tvorbě mezi knihami pro děti velmi důležitým a neopomenutelným (Cena knihovníků, Cena ministra školství aj.)

Mezi jednu z prvních napsaných knih Renáty Fučíkové, která se stala knihou velmi oceňovanou, patří *Vyprávění ze Starého zákona*. Tato kniha byla vydána roku 1996 a Renáta Fučíková za ni převzala mnoho cen (IBBY Honour List, Zlatá stuha, Ocenění na Biennial of Children Religious Illustration in Teheran). V této knize najdeme jednotlivé biblické příběhy. Ty autorka pro děti upravila tak, aby byly čtivé a působivé. Na rozdíl od samotné Bible je vyprávění v knize od Renáty Fučíkové pro děti upraveno tak, aby textu bez problémů porozuměly. Text je čtivý a nenáročný. Délku textu podřizovala autorka velikosti ilustrací, tedy tak, aby nebyl příliš dlouhý a na každé straně jej mohla ilustrace doprovázet. Díky tomu jsou strany této knihy obrazově a literárně vyrovnané a text s obrazem velmi dobře spolupracuje. Ilustrace, které doplňují a oživují knihu, jsou lineární kresby, kterými chtěla Renáta Fučíková na konci 20. století bojovat proti barvotiskovým biblickým publikacím. Autorčíným cílem bylo vytvořit rodinnou knihu, která je obrazem a textem působivá nejen pro děti, ale i pro rodiče, kteří ji budou dětem předčítat. (Obr. 36.)

Další kniha kterou napsala a ilustrovala Renáta Fučíková děti opět seznamuje s historií. Tentokrát s významnou českou osobností Janem Ámosem Komenským v knize *Život v obrazech: Comenius*, kde Renáta Fučíková popisuje jeho život. Tato kniha vyšla roku 2008 a byla oceněna Cenou ministra školství. Na rozdíl od předchozí knihy zde autorka pracuje s propojením textu a obrazu velmi odlišně. Autorka se zde inspirovává skladbou učebnic a obrázkových knih pro děti od Komenského. Text je vnášen do obrazu a přímo popisuje jednotlivé, vyobrazené prvky. Stejně, jako tomu bylo v knihách pro děti od J. A. Komenského je i v této knize od Renáty Fučíkové využito více jazyků, aby se děti při čtení zároveň mohly učit dalším jazykům. Ilustrace jsou opět velkou dominancí knihy a převažují nad textem. Jejich stylistika je velmi vkusná a vhodná i pro rodiče a dospělé čtenáře, kteří její výraz velmi ocení. Ilustrace jsou orámované citáty J. A. Komenského a jsou taktéž přeloženy do více jazyků. Kniha jako celek působí velmi zajímavým a nevšedním dojmem. Pro děti dokáže být originálně a hravě poučná. Nepochybně dokáže zaujmout jak svým příběhem, tak zpracováním. Děti při čtení musí pracovat jak s obrazem, tak textem, který na něj odkazuje. Plně tak vnímají knihu jako celek, což byl účel nejen Renáty Fučíkové v této knize, ale také Jana Ámose Komenského v jeho učebnicích a výuce. (Obr. 37.)

Další knihou Renáty Fučíkové, na kterou se zaměřuji a která stojí za zmínění, je kniha *Antonín Dvořák* vydaná roku 2012. Byla oceněná Zlatou stuhou a Cenou učitelů. Kniha je opět velmi originálním dílem Renáty Fučíkové. Autorka zde pracuje velmi dobře nejen s harmonií obrazu a textu, ale přidává také noty Antonína Dvořáka, které provází čtenáře celou knihou. Renáta Fučíková se v této knize rozhodla o zpracování obrazu ve formě komiksu. Uchýlit se ke komiksu se může zdát v knize, která se zaměřuje na Antonína Dvořáka, jako nezvyklý krok. Autorka svůj záměr popisuje takto: *„Možná bylo hodně troufalé použít formu ryzího komiksu pro vyprávění o životě autora vážné hudby. Ale rastr drobných obrázků, pohledů na Prahu, Londýn i New York, spolu s jemnými nuancemi pocitů, odrážejících se ve tvářích Antonína i jeho blízkých a přátel, funguje jako noty v osnově. Symfonie Dvořákova života musí zaznít v hlavě čtenářů sama, bez zbytečně dlouhých textů.“*²³ Opět tak v knize Renáty Fučíkové převažuje obraz nad textem a hraje zde hlavní roli. Díky komiksovému zpracování se stane pro děti velmi zajímavou. Toto zpracování knihy je velmi dobrým způsobem, jak dětem předat důležité historické informace o významném, českém umělci nevšední a především zapamatovatelnou formou. Dle mého názoru, je výběr takového zpracování obrázkové knihy pro děti, s tematikou Antonína Dvořáka, velmi dobrý nápad. Děti dnešní doby jsou

---

²³ Renáta Fučíková - knihy [online]. © 2017 Renáta Fučíková [Cit. 30.4.2017]. Dostupné z: <http://www.renatafucikova.cz/>

na komiks zvyklé a čtou ho rády. Zde se velkou výhodou stává obsah, který je pro děti přínosný a důležitý. Při čtení se tak zároveň dozvědí mnoho důležitých historických informací a zároveň jim kniha může být velkou inspirací k vlastní tvorbě. (Obr. 38.)

Posledním dílem Renáty Fučíkové, kterým se ve své práci zabývám, je kniha s názvem *Jakub a hvězdy*. Kniha byla vydána roku 2014 a opět obdržela mnoho cen. Mezi tyto ceny patří: Cena knihovníků, Cena nakladatelství Mladá fronta a nominace na cenu Zlatá stuha. V této knize Renáta Fučíková vypráví příběh o dvanácti večerech v životě malého Jakuba, které se promítají v obrazech na noční obloze. Tyto obrazy odrážejí důležité události v Jakubově životě, stejně jako tomu bylo kdysi v životech starověkých lidí. Vypráví příběhy, které se odehrávají v životech všech lidí bez rozdílu doby, ve které žijeme, či věku a pohlaví jedince. Řeší problémy jako potřebu přátelství, spravedlnost, boj s vlastním strachem, setkání se smrtí, či hledání správné cesty vlastním životem. Obsah je pro děti opět velmi přínosný, tentokrát však ze strany psychické a sociální, nežli vědomostní. Tato kniha dává dítěti pocit, že na světě není samo, že stejné problémy řeší i druzí lidé a že nikdo není ve svém životě dokonalý. V dnešním svobodném a neomezeném světě se může často stát, že člověk neví jakou cestou se vydat a jaká cesta je pro něho ta správná. Čím dál tím více je kladena otázka o smyslu života a nesmíme opomenout, že se na tuto otázku mnohdy ptají také děti. A právě na to autorka myslela a snažila se dětem, ale také dospělým, přiblížit odpověď pomocí tohoto krásného příběhu. Příběh je jako vždy, v práci Renáty Fučíkové, vhodně doprovázen obrazem, který převyšuje nad textem. Autorka zde využívá ilustrací přes celé dvoustrany, kterými rozvíjí literární část knihy. Obraz je velmi vkusně laděn barevně i stylisticky, takže jak dítě, tak i dospělý čtenář v knize vnímá jeho estetickou funkci. (Obr. 33.)

Každá kniha Renáty Fučíkové je originálním výtvozem, který je výjimečný nejen obrazem, ale také textem. Dohromady tvoří velmi významné dílo pro děti, které je důležité pro jejich rozvoj vědomostní, literární, výchovný a především estetický. Na trhu s dětskými obrázkovými knihami nepochybně zastupuje důležitou a významnou roli a velmi jej obohacuje o vkusné a přínosné dětské knihy.

1.4.3. Výchovný potenciál

„Knihy jsou školou, a to školou všestrannou, školou pro mládež i dospělé, kde učí mnoho moudrých učitelů.“²⁴

Výchovný potenciál Renáty Fučíkové je v jejích knihách důležitým prvkem. Její knihy vznikají právě díky autorčině touze dětem během jejich čtení přenést co nejvíce prospěšného do jejich životů. Má snahu děti knihou obohatit v co nejvíce směrech, a to jak ve směru výchovném, tak ve směru estetizujícím.

Knihy Renáty Fučíkové podněcují v dětech etické a estetické vnímání, estetický zájem, vizuální gramotnost a v neposlední řadě inspiraci k vlastní tvorbě. Autorčiny knihy přibližují to, čím se děti ve svém životě nemohou dennodenně setkat. Vypráví a především obrazově doprovází starověké příběhy a legendy, seznamuje děti s významnými historickými postavami, avšak i přes to se zcela nevzdaluje od již dětem známým věcem a situacím z jejich životů. Díky tomu nejsou příběhy pro děti zcela neznámé a dokáží v nich probudit touhu po rozvoji vlastních schopností. A to schopností jak vědomostních, tak výtvarných.

Renáta Fučíková si je svého vlivu na děti vědoma a proto do knih vnáší mnoho aktivizačních prostředků, které v dětech probouzí aktivní vztah ke knize. Jedná se například o rozvíjení dětské spontaneity. Ta se projevuje například zvědavostí a touze dozvědět se o knize více při pohledu na bohatě ilustrované strany. Také se sem řadí touha samovzdělávat se po spatření knihy doplněné ilustracemi Renáty Fučíkové.

Spolupráce ilustrace s textem a jejich vzájemné působení na čtenáře rozvíjí dětskou fantazii. Díky tomu jsou děti schopné u knížky setrvat a „ztratit“ se v příběhu. V neposlední řadě v dětech probouzí schopnost mravního a estetického hodnocení, ke kterému knihy od Renáty Fučíkové vybízejí. Díky estetické vkusnosti jsou autorčiny knihy lákavé i pro dospělé, kteří je s dětmi mohou číst s chutí a tím mohou prohlubovat jejich vzájemný vztah. Přispěje k tomu společně nabytý příběh, který v nich vyvolá vzájemně sdílený zážitek.

Knihy Renáty Fučíkové jsou pro děti poutavé také především „přitažlivou češtinou“ (Fučíková 2011), kterou autorka ve svých knihách využívá. Díky té jsou její knihy čtivé a děti neodradí případná komplikovanost, která by mohla z tématů, kterými si Renáta zaobírá, vycházet. Literární forma jakou je kniha, především pro děti, psaná je určující v tom, zda bude pro děti přínosná, či nikoliv. *„Jazyková hodnota knížek pro děti není významná jen v počátečním*

---

²⁴ PAVLÁT, L.: Tajemství knihy. Praha, Albatros 1982, str. 171.

setkávání, je obsažena vlastně v každém setkání a je také uměleckou kvalitou, jež na dítě působí.“²⁵

I tento prvek bere Renáta Fučíková ve svých knihách v potaz a soustředí se na to, aby pro ně forma, kterou je kniha psaná, byla poutavá. Právě proto ve svých knihách mnohdy využívá komiksové formy. Ta je pro dnešní děti moderní, děti na komiksové příběhy slyší a zajímají se o ně, především protože se jim dobře čtou. Renáta tohoto zájmu využívá k výchovnému prospěchu a do komiksů vnáší mnoho vzdělávacích a výchovných prvků. Avšak i přes to, že je komiks pro děti velmi atraktivní, není vždy zcela přínosný. Je tomu tak především proto, že dnešní děti jsou čím dál tím více naučené číst pouze krátké úryvky textů. Díky internetu a digitální době, kde se používají pouze hesla, fráze, krátké věty či články, nevydrží u čtení obsáhlejšího textu. V tomto případě knihy Renáty Fučíkové v dětech nepodněcují vytrvalost v četbě.

Při pohledu na výchovný potenciál, který Renáta Fučíková vkládá do knih nelze opomenout ani obrazovou část. Ta je v autorčiných knihách dominantní a určuje celkový vzhled knih. Renátiny ilustrace jsou velmi vkusné a působivé, jejich barevnost je velmi specifická, mnohdy až střídmá. Tyto ilustrace hrají velkou úlohu v rozvoji vizuální gramotnosti mladistvích. Ti jsou v knihách Renáty Fučíkové na ilustraci téměř odkazováni a tak se učí velmi příjemnou a kombinovanou formou číst nejen text, ale zároveň obraz, který jej doprovází. V mladistvých tak roste potřeba estetického zájmu. *„Jde o otázky procesu interiorizace, zvnitřňování a přisvojování si hodnot, vytváření návyků a potřeb stýkat se s esteticky hodnotnými jevy či uměleckými díly.*“²⁶ Avšak díky tomu, že Renáta svou výtvarnou řeč pro děti příliš nezjednodušuje, je tento proces možný spíše u dětí staršího školního věku, či mladistvích, nežli u dětí mladšího školního věku. Dle mého názoru děti mladšího školního věku mohou mít se čtením ilustrací Renáty Fučíkové mnohdy velký problém. Samozřejmě nemusí tomu tak být u všech, každé dítě je naučeno vnímat a číst obraz jinak, avšak obecně řečeno děti mladšího věku se v ilustracích Renáty Fučíkové mohou velmi jednoduše ztratit. Ilustrace pro ně nejsou přizpůsobené stylistikou ani barevností. Mladší děti v ilustracích upřednostňují jednoduché tvary a barvy, které jsou lehce čitelné a jim velmi dobře známé. I když se v mnohých knihách autorka snaží o to, aby ilustrace k dětem promlouvaly pomocí barev a symbolů, nezaobírá se seznamováním dětí s předměty denní potřeby, se zvířaty a jejich vlastnostmi, či přírodou, která děti obklopuje. Ilustrace, které Renáta tvoří, přestože jsou přítomny v knihách pro děti, obsahují prvky umění. Pro děti mladšího školního věku tento styl ilustrace může být

---

²⁵ OPRAVILOVÁ, E. Kniha jako prostředek výchovy. Praha: UK, 1984, ISBN: 13-785-81 12/19 str. 12.

²⁶ OPRAVILOVÁ, E. Kniha jako prostředek výchovy. Praha: UK, 1984, ISBN: 13-785-81 12/19 str. 6.

nepochybně nevšední a v jistých směrech také poutavý, avšak ne ještě zcela pochopitelný. Kvůli uměleckým tendencím v autorčiných ilustracích jsou tak její knihy vhodné především pro děti, které již mají zájem o vlastní tvorbu a které už zaujímají vlastní názor na umění.

Snaha Renáty Fučíkové dětem ve své tvorbě předat co nejvíce vědomostí a výchovných hodnot přimělo autorku k dalšímu kroku, jak se dětem ještě více přiblížit. Její nejnovější metodou je pořádání besed pro své čtenáře, kde představuje a osvětluje své knihy. Tyto besedy jsou velmi účelné nejen pro mladé čtenáře, kteří se dozvědí více o tom, jak probíhá tvorba knihy, ale především také pro Renátu osobně. S dětmi diskutuje o svých knihách a získává tak důležitou zpětnou vazbu od své cílové skupiny. „*Na besedy chodím čím dál častěji. S šikovnými a zvědavými dětmi je velká radost si povídat. Je opravdu příjemné znát reakce čtenářů a já si jich vážím.*“²⁷ Tyto besedy mohou být pro autorku nepochybně inspirací k další tvorbě, která vzejde přímo od jejích čtenářů. Ti sami mohou navrhnout, kterou knihu by Renáta Fučíková mohla ilustrovat, či vymyslet o jaké významné osobnosti by rádi četli formou komiksu tak, aby se jim jeho osud lépe pamatoval a vědomosti poté mohli uplatnit ve vyučovacích hodinách ve škole. Děti se pak mohou od autorky dozvědět, jak probíhá proces ilustrování knih, jak se kniha připravuje k vydání, jakou roli zde hraje nakladatelství, sám spisovatel, spolupráce spisovatele a ilustrátora, až po typografické zpracování a samotnou knižní vazbu. Pro děti tak mohou tyto besedy být velkou inspirací při rozhodování o svém budoucím povolání. Což je, především pro žáky 2. stupně, kterým jsou tyto besedy určeny, velmi přínosné.

Na scéně českých ilustrátorů obrázkových knih pro děti je mnoho významných tváří, které svou tvorbou významně přispívají ke vzdělání a výchově dětí. Renáta Fučíková mezi nimi zastupuje velkou roli. Je tomu tak z toho důvodu, že výchova dítěte prostřednictvím knihy je pro ni cílová. Vědomosti z české historie jsou pro ni blízkým tématem a má potřebu tento zájem rozvíjet i v českých dětech. Díky ilustraci v nich taktéž podněcuje vlastní tvořivost a kreativitu.

2. DIDAKTICKÁ ČÁST

V didaktické části této bakalářské práce nalezneme tři výtvarné náměty na možnost zpracování tématu *obrázková kniha* ve školách a mateřských školách. Tyto tři náměty se dělí podle

---

²⁷ HUTAŘOVÁ I. Současní čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež - 1. vyd. - Praha : Tauris, 2004. - ISBN 80-211-0485-6, str. 42

věku subjektů, tedy na úkol pro děti předškolního věku, mladšího školního věku a staršího školního věku až adolescentů.

Téma obrázková kniha pro děti je velmi inspirativní. Ideálně jej lze využít v propojení výtvarné výchovy, literatury a českého jazyka. Pro děti dnešní doby je toto propojení textu a obrazu velmi důležité a přínosné. Mohou se tímto způsobem originálně naučit čtenářské gramotnosti, což je, dle mého názoru, v dnešní době u dětí velmi důležité a potřebné. Ilustrace textu a obrazového doprovázení, které vymýšlejí děti v závislosti na četbě úryvku je ideální způsob, jak si mohou natrénovat četbu delších odstavců a následně jim zcela porozumět. Aby byl obrazový doprovod správný, budou muset tento úryvek rozložit na jednotlivé části a postupně si tyto části osvětlovat a načrtávat nejen v hlavě, ale také na papíře.

2.1. Inspirace četbou

Výtvarný námět na první zpracování hodiny na téma ilustrace/obrázková kniha by byl možný realizovat v mateřské škole pro děti předškolního věku. Toto zadání by však oproti zadání v základních a středních školách mělo svá specifika. Literární část úkolu by byla upravena v závislosti na věku a dosavadních dovednostech dětí a byla by žákům předávána ústně prostřednictvím mluveného slova.

Čtené povídky by měly být krátké a jasné, tak aby se dětem dobře pamatovaly. Po přečtení jedné povídky, či kapitoly by děti výtvarně zpracovaly (kresbou, či malbou) to, co slyšely a z povídky je nejvíce zaujalo. Pro osvěžení paměti může být povídka čtena ještě v průběhu procesu dětské tvorby.

Tento postup lze praktikovat vícekrát s různými povídkami a vytvořit z něj jakýsi týdenní projekt. Na konci týdne by se kresby a výtvary dětí sešily a vznikla by dětská autorská obrázková kniha bez textu.

Zadání úkolu:

Pohodlně se usad'te a pozorně poslouchajte čtenou povídku. V průběhu četby si představujte, jak asi vypadá hlavní hrdina a prostředí ve kterém se nachází. Představte si, jak by povídka vypadala, kdyby jste jí viděly v animovaném seriálu. Po přečtení povídky své představy přeneste na papír a vytvořte obrázek, který bude popisovat děj příběhu, jenž jste slyšely.

Pomůcky:

pastelky, voskovky, vodovky, papír A4

Hodnocení:

Na konci tvorby si děti v kroužku navzájem představí svůj výkres a popíší, co se rozhodly vyobrazit a co si z příběhu nejvíce pamatovaly. Společně poté zhodnotí jak se jim úkol líbil a zda by si jej chtěly zopakovat.

Přidaná hodnota:

Děti si v tomto úkolu procvičí vnímání mluveného slova, či vyprávěného příběhu. Naučí se soustředit na jednu činnost a přitom odpočívat a relaxovat. Získané postřehy z poslechu poté mohou prakticky využít, což je pro ně důkazem, že se tato chvílka soustředění vyplatila a mohou ji využít při plnění dalšího úkolu.

Klíčové kompetence DLE RVP PV:

Kompetence k učení

Žák:

- *uplatňuje získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení*
- *se učí nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje; při zadané práci dokončí, co započalo; dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se k výsledkům*
- *odhaduje své síly, učí se hodnotit svoje osobní pokroky i oceňovat výkony druhých*

Kompetence k řešení problémů

žák:

- *řeší problémy na základě bezprostřední zkušenosti; postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje; spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací; hledá různé možnosti a varianty (má vlastní, originální nápady); využívá při tom dosavadní zkušenosti, fantazii a představivost*
- *rozlišuje řešení, která jsou funkční (vedoucí k cíli), a řešení, která funkční nejsou; dokáže mezi nimi volit*
- *chápe, že vyhybat se řešení problémů nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou; uvědomuje si, že svou aktivitou a iniciativou může situaci ovlivnit*

Sociální a personální kompetence:

žák:

- *se spolupodílí na společných rozhodnutích; přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobuje se jim*

Činnostní a občanské kompetence:

žák:

- *dokáže rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky*
- *odhaduje rizika svých nápadů, jde za svým záměrem, ale také dokáže měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem*
- *má smysl pro povinnost ve hře, práci i učení; k úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně; váží si práce i úsilí druhých*²⁸

RVP PV Dítě a jeho psychika:

Dílčí vzdělávací cíle:

- *rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)*

Vzdělávací nabídka:

- *poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů*
- *vyprávění toho, co dítě slyšelo nebo co zhlédlo*
- *grafické napodobování symbolů, tvarů, čísel, písmen*

Očekávané výstupy:

- *porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách)*
- *sledovat a vyprávět příběh, pohádku*
- *popsat situaci (skutečnou, podle obrázku)*
- *projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat četbu, hudbu, sledovat divadlo, film, užívat telefon*²⁹

---

²⁸ RVP PV. 2016 str. 13-15

²⁹ RVP PV. 2016 str. 19-20

2.2. Práce s textem a ilustrace

V tomto námětu na zpracování tématu obrázková kniha, se zaměříme na děti mladšího školního věku až na děti staršího školního věku, tedy na děti prvního a druhého stupně základní školy, či víceletých gymnázií. V tomto věku je důležité, aby žáci procvičovali to, jak rozumí textu, který čtou. Důležitým výstupem tohoto úkolu bude tedy celkové porozumění a schopnost vnímat čtený text.

Stejně jako předchozí námět má i tento svá specifika. Na úkolu je zapotřebí pracovat po domluvě s učitelem, který vyučuje český jazyk a literaturu, s učitelem výtvarné výchovy, s ředitelem školy, který musí o tomto společném úkolu vědět a souhlasit s ním, ale také s rodiči, aby byli obeznámeni s tím, na čem děti ve škole v hodině českého jazyku, literatury a výtvarné výchovy pracují.

Výstupem by měl být krátký ilustrovaný úryvek, či povídka. Ideálně od významného spisovatele, o kterém se děti učí v hodinách literatury a jsou s ním obeznámeni. Touto formou se seznámí i s jeho dílem a budou mít možnost dílo zcela pochopit, porozumět mu a doprovodit jej obrazem.

Úkol se přizpůsobí věku žáků vhodným výběrem textu.

Zadání:

Pečlivě si přečtete úryvek textu. Zamyslete se nad popsanou situací, objektem, či problematikou. Snažte se text pochopit ve všech jeho vrstvách. V případě nejistoty z neporozumění se můžete radit s vyučujícím.

Dále si představte, že byste chtěli text vysvětlit obrazem. Snažte se text zcela neopisovat ale vyjádřete svou představu, či způsob chápání. Přeneste svou představu na papír o rozměrech A3, za pomoci libovolné techniky, kterou vyberete v závislosti na vašem pochopení textu.

Na závěr reflektujte svou práci. Zhodnoťte jak se vám pracovalo s textem a popište své dojmy z přenesení textu do obrazu. Odůvodněte výběr své zvolené techniky.

Pomůcky:

Textový úryvek z knihy, čtvrtka A3, potřeby dle výběru zpracování (pastelky, fixy, vodovky, tempery..)

Hodnocení:

Na konci každý žák porovná své dílo se spolužáky. Vymění si své názory a dojmy z pochopení textu a jeho následné vyjádření obrazem. Žáci porovnávají svá díla a snaží se text vidět očima druhých. Reagují na podněty druhých a sdílí své představy a dojmy.

Přidaná hodnota:

Žák vnímá souvislosti mezi obrazovou a psanou částí knihy. Dokáže si nastínit popisovanou scénu a porozumět textu. Ten poté vhodně doprovodit obrazem.

Cíle základního vzdělání dle RVP ZV:

- *podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů*
- *rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých*
- *pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci*³⁰

Klíčové kompetence dle RVP ZV:

Žák:

- *samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení; užívá při řešení problémů logické, matematické a empirické postupy*
- *ověřuje prakticky správnost řešení problémů a osvědčené postupy aplikuje při řešení obdobných nebo nových problémových situací, sleduje vlastní pokrok při zdolávání problémů*
- *rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění*
- *používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky*³¹

Očekávané výstupy dle RVP ZV - Český jazyk a literatura, 1. stupeň

Žák:

---

³⁰ RVP ZV. 2016, str. 8-9

³¹ RVP ZV. 2016, str 10-13

- *plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti*
- *porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti*
- *seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh*
- *rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává*
- *reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta*
- *vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je*³²

Očekávané výstupy dle RVP ZV - Výtvarná výchova, 1. stupeň

Žák:

- *vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky*
- *na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil*
- *osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)*
- *nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil*³³

Očekávané výstupy dle RVP ZV - Český jazyk a literatura, 2. stupeň

Žák:

- *využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát*
- *uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování*
- *uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla*³⁴

³² RVP ZV. 2016, str. 18-21

³³ RVP ZV. 2016, str. 86-87

³⁴ RVP ZV 2016, str. 22-24

Očekávané výstupy dle RVP ZV - Výtvarná výchova, 2. stupeň

Žák:

- vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření
- ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci³⁵

2.3. Autorská obrázková kniha

V posledním námětu na zpracování tématu obrázková kniha se zaměříme na žáky vyššího školního věku až adolescentů, tedy žáků druhého stupně základní školy a víceletých gymnázií. V tomto návrhu je opět zapotřebí spolupráce učitele českého jazyka, literatury a výtvarné výchovy.

Žáci budou mít tentokrát za úkol vytvořit svou vlastní obrázkovou knihu, neboli bilderbuch a to jak její obrazovou, tak literární část. K domu aby splnili zadání se musí soustředit na to, aby v knize bylo více obrazu, nežli textu.

Každý žák si vymyslí svůj vlastní originální příběh, povídku, či úvahu. Literární částí se žáci budou zabývat v hodině českého jazyka a literatury. Svůj text poté doprovodí na hodinách výtvarné výchovy propracovanou ilustrací. Na závěr se naučí jednoduchou knižní vazbu a vytvoří si svou vlastní autorskou knihu.

Tento úkol by měl v dětech podněcovat vlastní kreativní tvorbu. A to jak tvorbu literární tak výtvarnou.

Zadání:

Napište vlastní krátkou povídku na vámi zvolené téma o obsahu půl normostrany. Při psaní myslíte na krátkost textu a povídku tomu vhodně přizpůsobte. Následně rozvrhněte text na jednotlivé strany a povídku rozviňte a osvětlete propracovanou ilustrací. Navrhněte obálku knihy a jednotlivé listy sešijte, tak aby celek tvořil maketu knihy.

Pomůcky:

blok papírů, jehla, nit, tužka, pastelky, vodovky, tiskárna (v případě možnosti)

---

³⁵ RVP ZV 2016, str. 88-89

Hodnocení:

Na konci si žáci navzájem prezentují svá díla. Seznámí spolužáky se svým konceptem a společně o něm diskutují.

Přidaná hodnota:

Žáci mají možnost si vyzkoušet celý proces tvorby obrázkové knihy. Tato zkušenost pro ně může být inspirací při výběru oboru u dalšího studia, či volbě povolání po ukončení školy.

Klíčové kompetence dle RVP G:

- *kriticky hodnotí pokrok při dosahování cílů svého učení a práce, přijímá ocenění, radu i kritiku ze strany druhých, z vlastních úspěchů i chyb čerpá poučení pro další práci*
- *uplatňuje při řešení problémů vhodné metody a dříve získané vědomosti a dovednosti, kromě analytického a kritického myšlení využívá i myšlení tvořivé s použitím představivosti a intuice;*
- *je otevřený k využití různých postupů při řešení problémů, nahlíží problém z různých stran*
- *prezentuje vhodným způsobem svou práci i sám sebe před známým i neznámým publikem;*
- *uplatňuje proaktivní přístup, vlastní iniciativu a tvořivost, vítá a podporuje inovace;*
- *usiluje o dosažení stanovených cílů, průběžně reviduje a kriticky hodnotí dosažené výsledky, koriguje další činnost s ohledem na stanovený cíl; dokončuje zahájené aktivity, motivuje se k dosahování úspěchu³⁶*

Očekávané výstupy dle RVP ZV - Český jazyk a literatura, 2. stupeň

Žák:

- *využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát*
- *uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování*
- *uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla³⁷*

---

³⁶ RVP G. 2016, str. 8-11

³⁷ RVP ZV 2016, str. 22-24

Očekávané výstupy dle RVP ZV - Výtvarná výchova, 2. stupeň

Žák:

- *vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření*
- *ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci*³⁸

Očekávané výstupy dle RVP G - Český jazyk a literatura:

Žák:

- *v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu a s oporou příruček řeší složitější případy; účinně využívá možností grafického členění textu*
- *v písemném i mluveném projevu volí vhodné výrazové prostředky podle jejich funkce a ve vztahu k sdělovacímu záměru, k dané situaci, kontextu a k adresátovi; vysvětlí a odůvodní význam slov v daném kontextu*
- *v mluveném i psaném projevu vhodně využívá slohotvorné rozvrstvení výrazových prostředků češtiny*
- *používá různé prostředky textového navazování vedoucí ke zvýšení srozumitelnosti, přehlednosti a logické souvislosti sdělení; uplatní textové členění v souladu s obsahovou výstavbou textu a rozvíjením tématu*
- *při tvorbě vlastního textu mluveného i psaného využívá základní principy rétoriky*
- *získané schopnosti a dovednosti tvořivě využívá v produktivních činnostech rozvíjejících jeho individuální styl*³⁹

Očekávané výstupy dle RVP G - Výtvarný obor:

Žák:

- *nalézá, vybírá a uplatňuje odpovídající prostředky pro uskutečňování svých projektů*
- *využívá znalosti aktuálních způsobů vyjadřování a technických možností zvoleného média pro vyjádření své představy*

---

³⁸ RVP ZV 2016, str. 88-89

³⁹ RVP G, 2016 str. 14-15

- *charakterizuje obsahové souvislosti vlastních vizuálně obrazných vyjádření a konkrétních uměleckých děl a porovnává výběr a způsob užití prostředků*
- *samostatně experimentuje s různými vizuálně obraznými prostředky, při vlastní tvorbě uplatňuje také umělecké vyjadřovací prostředky současného výtvarného umění*
- *vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti; dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě*⁴⁰

3. PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části své bakalářské práce se věnuji ilustraci úryvku z knihy Krysař od Viktora Dyka. Snažím se o vytvoření tzv. bilderbuchu, neboli obrázkové knihy. V knize se zabývám propojení obrazu s textem. Snažím se o osvětlení textu ilustrací. Výstupem je dětská obrázková kniha, která by na diváka a čtenáře měla působit uceleně a snově.

Úryvek z knihy Krysař od Viktora Dyka jsem si vybrala, protože je mi tato kniha velmi blízká. Vždy pro mě byly důležité jednotlivé pasáže knih, jež se snaží čtenáře dostat na místo, které v našem životě není každodenní, či je to místo zcela vymyšlené a fantazijní. Tyto pasáže mi byly vždy inspirací k tvorbě vlastních ilustrací, kterým se snažím ve svém životě plně věnovat. Při výběru textu, který budu ilustrovat pro svou bakalářskou práci a ze kterého poté vytvořím celek, byl pro mě tento úryvek rozhodující. Vybrala jsem si ho především ze dvou hlavních důvodů.

Tím prvním je jeho stručnost a krátkost. Krátký text pro mě byl klíčový, abych mohla vytvořit typický bilderbuch. V tomto typu knih totiž ilustrace značně převažuje nad textem a utváří tak obrázkovou knihu. Proto se v mé ilustrované knize nachází pouze pár vět na dvoustraně a převažuje zde obraz. Pro mé zadání byla malá četnost textu velice důležitá.

Druhým důvodem, proč jsem volila tento typ textu, je to, jakým stylem promlouvá k dětem. Chtěla jsem se vyhnout typickým povídkám, povídkám, či báchorkám, které k dětem promlouvají polopaticky a ve zdobných údobí. Chtěla jsem se vyvarovat tomu, aby se z této obrázkové knihy stal kýč a právě ke kýči je, dle mého názoru, první krok skrze text. Plně si uvědomuji, že se text, především s některými výrazy ze staročeštiny, může jevit pro dnešní děti jako nevhodný, avšak já to vidím z jiného úhlu. Mým cílem nebyla žádná věková skupina. Je pro mne důležité to, jak působí kniha jako celek. Usilovala jsem o to, aby tato kniha byla tzv. knihou „citovou“ - tedy takovou, která bude provázet dítě celé dětství, a při otevření v ní v každém úseku svého života najdou něco

---

⁴⁰ RVP G, 2016, str. 54-56

nového. K tomu jsem se také rozhodla z důvodu, o kterém píše docentka Opravilová ve své knize *Kniha jako prostředek výchovy*: „*Bezpečně dnes víme, že rozvoj inteligence je závislý na citových zdrojích. Bez citového zaujetí nevznikne žádný zájem, žádná vyšší potřeba ani žádná motivace. Kniha je pro dítě zdroj citových zážitků, a proto k ní mají kladný a často dokonce vřelý vztah. Znamená pro ně obohacení zkušeností, rozšíření zorného pole, nové možnosti a dimenze. Její obraznost, fantazie a nevšednost myšlenek i nápaditost odpovídají přirozeným potřebám zvědavosti dítěte i jeho silné citovosti.*“⁴¹ Proto jsem volila text pro děti nevšední, díky kterému se dětský čtenář přenesse spolu s ilustrací do jiné země, dokáže upustit uzdu své fantazie a rozvíjet své estetické vnímání.

Pasáž, kterou jsem si vybrala k ilustrování z knihy *Krysař*, věnoval Viktor Dyk dětem. Já se tuto pasáž snažím vyzdvihnout a vytvořit z ní samostatné dílo.

V tomto úryvku se píše o pohádce, kterou vypráví ženy z města Hameln svým dětem, kam přišel Krysař vymýtit krysy. Příběh vypráví o hoře Koppel, která se nachází nedaleko za městem. Na této hoře je propast, která má být bránou do Sedmihrad. Cesta do země sedmihradské není snadná, avšak podaří-li se jí člověku projít, vstoupí do krásné země, ve které nabude dojmu, že je v ráji. O krásách sedmihradské země dále píše Viktor Dyk v krátké básni. (Dyk, 1915)

Báseň může být mnohdy pro mladého čtenáře odrazující a složitá k pochopení děje. Také proto jsem se rozhodla ilustrovat tuto část z knihy.

Snažila jsem se dětského čtenáře pomocí obrazu vtáhnout do příběhu o Zemi sedmihradské. Snažím se o to, aby ilustrace neobkreslovala to, co je v knize již řečeno, ale text rozvíjela a tím rozvíjela i dětskou představivost při jejím pročitání.

Pro ilustrování jsem zvolila kombinovanou techniku, která, dle mého názoru, mohla nejlépe vystihnout toto pohádkové a snové prostředí. Spojení volné akvarelové malby s digitální perokresbou je propojením moderní a klasické techniky. Ilustrace tak působí nevšedně a díky tomu je schopná ještě více obohatit literární část.

Velmi důležité pro mě bylo, aby kniha působila uceleným a propracovaným dojmem a aby pro čtenáře jak dětského, tak dospělého byla uměleckým artefaktem, k němuž se budou s radostí vracet a po každém zhlédnutí nabudou z knihy nového dojmu.

---

⁴¹ OPRAVILOVÁ, E. *Kniha jako prostředek výchovy*. Praha: UK, 1984, ISBN: 13-785-81 12/19 str. 4.

Velkou inspirací, především z historie mi bylo Hnutí za krásnou knihu. Myšlenka propracované knihy do každého detailu od jejích rozměrů, přes typografii, po celkovou grafickou úpravu a propracovanost jednotlivých stran, mi v obrázkové knize pro děti přišlo více než důležité.

Další inspirací mi byla španělská výtvarnice a ilustrátorka Paula Bonet. Paula Bonet se věnuje nejen kresbě, malbě a grafice, ale také ilustrování a psaní knih. Její knihy sice nejsou určeny pro mladého čtenáře, ale i přes to disponují velkým množstvím ilustrací a více než originálním zpracováním, které nemá daleko od bibliofilních vydání. (Obr. 39.)

V neposlední řadě jsem se také inspirovala ilustrátorkou Manuelou Adreani a jejími ilustracemi, kterými obohatila knihu *Malý Princ* od Antoina De Saint-Exupériho. Adreani mi v této knize svými ilustracemi dokázala, že je možné ilustrovat text pro děti, který se může zdát velmi složitý, avšak za pomoci ilustrace jej lze osvětlit do takové míry, že si děti ani nemusí položit otázku „Co to znamená?“. Dokonce i kniha, která je tak známá jako *Malý princ*, nabude díky vhodným ilustracím zcela nových rozměrů. Ilustrace Adreani jsou důkazem, že doprovázení textu obrazem je v knihách, které mají být určeny pro děti, více než zásadní. Pokud je ilustrace kvalitní, dokáže text zcela osvětlit a z knihy vytvořit umělecké dílo. (Obr. 28.)

S konečnou podobou vlastní ilustrované knihy jsem velmi spokojená. Pracovala jsem s kvalitním a inspirativním textem od talentovaného a významného českého spisovatele. V obrazové části jsem se inspirovala důležitými historickými kroky, které vedly ke kvalitnějším knihám a které určovaly dnešní podobu krásných knih. V neposlední řadě mi byli inspirací moderní umělci a ilustrátoři, ale také možnost využití nových médií, které jsou pro dnešní ilustrování a celkovou podobu knihy klíčové.

Výsledná kniha tak, dle mého názoru, obsahuje to, čím má současná kvalitní obrázková kniha pro děti disponovat. Tedy kvalitní literární stránku, výchovný potenciál a bohatý obrazový doprovod. (Obr. 40.)

ZÁVĚR

V úvodu své teoretické části jsem se zaměřila na historii ilustrace pro děti a její vývoj, který vedl až k obrázkové knize a také na důležité výtvarníky a jejich významné kroky, díky kterým se stala obrázková kniha pro děti důležitým prvkem.

Díky historickým souvislostem se plynule dostávám k ilustrátorům a výtvarníkům dnešní doby a to jak k českým, tak zahraničním. Věnuji se jejich originálním dílům a přínosnosti těchto děl pro výchovu dítěte.

V další kapitole se zabývám pojmem bilderbuch. Osvětluji tento pojem a zabývám se jeho přínosem, který nese oproti klasickým knihám pro děti. Při osvětlování tohoto fenoménu jsem se pozastavila u bibliofilie, jako obrázkové knihy pro dospělé. Tomuto trendu v teoretické části věnuji podkapitolu a zabývám se jeho přínosem pro mladistvé a dospělé.

V následující kapitole, teoretické části, se zabývám ilustrátorkou a spisovatelkou Renátou Fučíkovou. Analyzuji její tvorbu a využívaný styl, stejně tak jako výchovný potenciál, který do knih vkládá. Její ilustrace porovnávám s tvorbou Petra Nikla. Vyzdvihuji klady a zápory, které její tvorba nese, oproti ilustracím Niklovým. Nakonec se zabývám jednotlivými knihami Renáty Fučíkové a rozebírám jejich podstatu a přínos.

V didaktické části se zaměřuji na zpracování tématu obrázková kniha ve školách. Její využití dělím podle věku žáků. Přicházím se třemi náměty na její realizaci, ve kterých jsou propojeny hodiny výtvarné výchovy s hodinami českého jazyka a literatury.

V prvním námětu využívám tématu obrázkové knihy v mateřské škole s dětmi předškolního věku. Zaměřuji se zde na poslech mluveného slova a jeho porozumění. Tuto aktivitu propojuji s tvůrčí prací - děti poslech vyjádří kresbou, či malbou. Vyzdvihuji zde také možnost zpracování námětu formou týdenního tématu. Na konci týdne by děti měly soubor kreseb, které by bylo možné sešít a vytvořit tak obrázkovou knihu.

V druhém námětu na zpracování tématu obrázkové knihy se zaměřuji na děti prvního a druhého stupně. Věnuji se zde problematice čtenářské a literární gramotnosti. Proto je v tomto úkolu neodmyslitelná spolupráce vyučujících výtvarné výchovy a českého jazyka a literatury.

V posledním námětu se věnuji žákům druhého stupně a víceletých gymnázií. Navrhuji zde vypracování vlastní autorské knihy. Výsledná práce by měla mít podobu bilderbuchu, tedy obrázkové knihy s minimem textu. Žáci si na tomto úkolu mají možnost procvičit především tvůrčí gramotnost.

V praktické části bakalářské práce jsem vytvořila obrázkovou knihu pro děti. Ilustrovala jsem úryvek z knihy Krysař od Viktora Dyka. Při zpracování ilustrací a celkové podoby knihy jsem využila nabytých vědomostí z teoretické části bakalářské práce. Inspiraci jsem nacházela především v Hnutí za krásnou knihu, bilderbuchu a samozřejmě také v tvorbě Renáty Fučíkové a dalších, především novodobých, ilustrátorů. S výslednou podobou knihy jsem velmi spokojená. Tato práce mi přinesla mnoho zkušeností v tvorbě ilustrací pro děti, ale také mnoho praktických dovedností při

celkovém průběhu zpracovávání knihy. Praktická část by se tak měla spolu s teoretickou částí doplňovat a společně by měly poukazovat na důležitost obrázkové knihy pro děti.

LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

Primární literatura

- KOMENSKÝ Á. J., Orbis sensualium pictus: výbor v jazyce latinském, českém, německém, anglickém, ruském, [Beroun] : Machart, 2012. ISBN 978-80-87517-40-6
- NIKL P.: Jělěňovití: (lesní lyrika), Praha : Meander, 2008. ISBN 978-80-86283-61-6
- NIKL P.: Záhádky. Praha : Meander, 2015. ISBN 978-80-87596-83-8
- NIKL P.: O Rybabě a Mořské duši, Praha : Meander, 2002. ISBN 80-86283-17-8
- NIKL P.: Žlutí lvi, Praha : Meander, 2011. ISBN 978-80-86283-92-0
- LADA J.: Bubáci a hastrmani. Praha : Albatros, 2010. ISBN 978-80-00-02703-6
- LADA J.: Moje abeceda, V Praze : Albatros, 2016. ISBN 978-80-00-04207-7
- ČAPEK J.: Povídaní o pejskovi a kočičce, jak spolu hospodařili a ještě o všelijakých jiných věcech, Praha : Albatros, 2008. ISBN 978-80-00-01878-2
- SEKORA O.: Ferda Mravenec, Praha : Euromedia Group - Knižní klub, 2014. ISBN 978-80-242-4383-2
- HRUBÍN F., TRNKA J.: Říkejte si se mnou, Praha : Studio trnka, 2010. ISBN 978-80-87209-54-7
- AUGUSTA J., BURIAN Z.: Zavátý život, Praha : Albatros, 2005. ISBN 80-00-01538-2
- LINDGREN OVÁ A.: Bratři Lví srdce [ze švéd. orig. přel. Jarka Vrbová] ; [il. František Skála]. - Praha : Albatros, 2008. ISBN 978-80-00-01966-6
- SKÁLA F. ML.: Velké putování Vlase a Brady, Praha : Divus, 1998. ISBN 80-902379-4-0
- HORVÁTHOVÁ T.: Modrý tygr ; [il. Juraj Horváth]. Praha : Baobab, 2004. ISBN 80-903276-8-0
- LAGERLÖFOVÁ S.: Podivuhodná cesta Nilse Holgerssona Švédskem; il. Jiří Sopko. Praha : Meander, 2005. ISBN 80-86283-39-9
- HAVEL V.: Pižďuchové; namaloval Jiří Sopko. Praha : Meander, 2003. ISBN 80-86283-19-4
- ŠRUT P.: Lichožrouti; il. Galina Miklínová. V Praze a Litomyšli : Paseka, 2008. ISBN 978-80-7185-932-1

- MALÝ R.: František z kaštanu, Anežka ze slunečnic; [il.] Galina Miklínová. Praha : Meander, 2006. ISBN 80-86283-48-8
- STANČÍK P.: Jezevec Chrujda točí film; [ilustrace] Lucie Dvořáková. Praha : Meander, 2014. - ISBN 978-80-87596-40-1
- EXUPÉRY A. S.: Malý princ; [ilustrace] M. Adreani. 2015
- FUČÍKOVÁ R.: Jakub a hvězdy Praha : Mladá fronta, 2014. ISBN 978-80-204-2999-5
- FUČÍKOVÁ R.: Vyprávění ze Starého zákona, Praha : Aventinum, 1996. ISBN 80-85277-93-X
- FUČÍKOVÁ R.: Jan Amos Komenský: his life in pictures, Praha : Práh, 2008. ISBN 978-80-7252-219-4
- FUČÍKOVÁ R.: Antonín Dvořák, Praha : Práh, 2012. ISBN 978-80-7252-409-9

Sekundární literatura

- HUTAŘOVÁ I. Současní čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež - 1. vyd. - Praha : Tauris, 2004. - ISBN 80-211-0485-6
- MATĚJČEK A.: Ilustrace, Praha, 1931
- STEHLÍKOVÁ B.: Cesty české ilustrace v knize pro děti a mládež; Albatros, 1984.
- ŠALDA, X. F., Kniha jako umělecké dílo, in: Kritické projevy 6. 1905-1907, Praha, 1951
- STEHLÍKOVÁ B.: Ilustrace v české a slovenské dětské knize - Praha : Společnost přátel knihy pro mládež, 1979.
- HAZUKOVÁ, H.; ŠAMŠULA P.; Didaktika výtvarné výchovy I. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-7290-237-7
- HOLEŠOVSKÝ F.: Glosy k vývoji české ilustrace pro děti, Praha : Albatros, 1982
- OPRAVILOVÁ, E. Kniha jako prostředek výchovy. Praha: UK, 1984, ISBN: 13-785-81 12/19
- POSPÍŠIL, O.; SUK, Václav František. Dětská literatura česká: příručka dějin literárních pro školu, knihovny a širší veřejnost. Praha: Státní nakladatelství, 1924.
- PAVLÁT, L.: Tajemství knihy. Praha, Albatros 1982
- HYLAND, A.: The Picture Book: Contemporary Illustration, ISBN: 1856694674
- WIEDEMANN, J. (ed.) Illustration Now 1-4 Köln: Benedikt Taschen Verlag, 2005-2011, 978-3-8365-2423-0.
- WIGAN, M. Umění ilustrace: vizuální myšlení. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2970-8
- HOLEŠOVSKÝ F.: Ilustrace pro děti: tradice, vztahy, objevy. Praha, Albatros, 1982,

- Z pohádky do pohádky: České muzeum výtvarných umění v Praze 2003, ISBN 80-7056-117-3
- Zeitgenössische Bilderbuchillustration in Deutschland ; [herausgegeben von Barbara Honrath], [Maria Linsmann]. - München ; Troisdorf : Museum Burg Wissem ; Goethe-Institut München, 2005. ISBN 3-9809301-9-X
- STEHLÍKOVÁ B.: Ilustrace: soudobé české umění, Odeon, 1984
- NIKL. P.: Grafika: obrazový soupis 1980-2012 - Chrudim : Galerie Art, 2012. ISBN 978-80-260-2717-1

Internetové zdroje:

<http://www.albatros.cz/>

<http://www.meander.cz/>

<http://www.baobab-books.net/>

<http://www.zlatastuha.cz/>

<http://www.aulos.cz/>

<http://www.tpot.cz/catalogue.html>

<http://www.argo-bibliofilie.cz/>

<http://www.renatafucikova.cz/>

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Obr. 01. Jan Ámos Komenský, *Orbis Sensualium Pictus*, 2012.

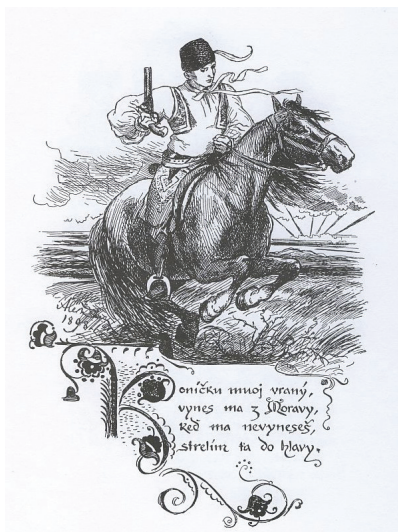
Obr. 02. Thomas Bewick, *Ezopovy bajky*, 1815.

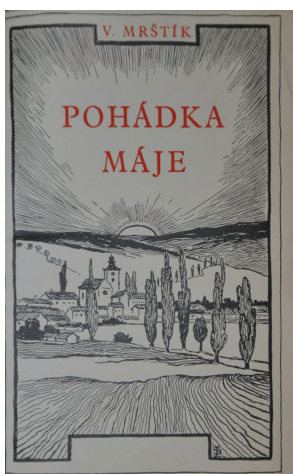
Obr. 03. Hans Tegner, *Andersenovy pohádky*, 1890.

Obr. 04. Randolph Caldecott, *Děti v lese*, 1879

Obr. 05. Mikoláš Aleš, *Špalíček národních písní a říkadel*, 1939.

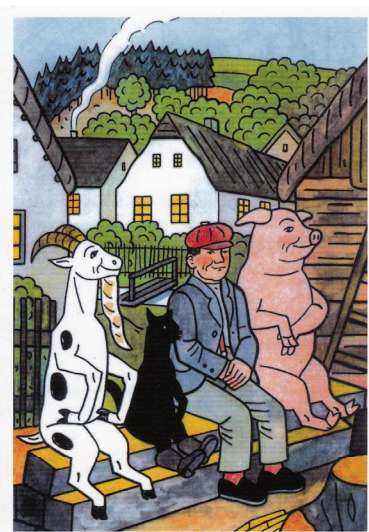
Obr. 06. Zdenka Braunerová, *Pohádka máje*, 1897.

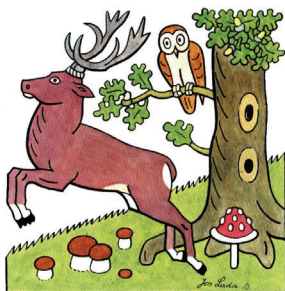
Obr. 07. Vojtěch Priessig, *Broučci*, 1903

Obr. 08. Josef Lada, *Bubáci a hastrmani*, 1984

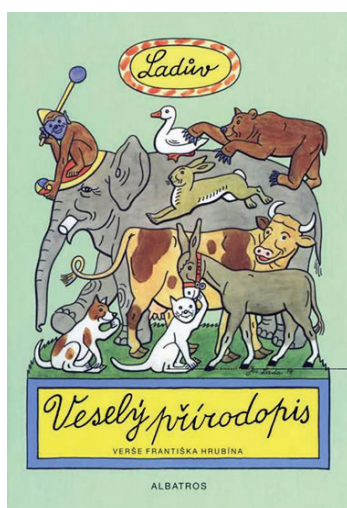

Obr. 09. Josef Lada, *Kocour Mikeš*, 1995

€ Ej, hora, hora zelená,
 zabili Janka místo jelena,
 sova na dubě žalostně huče,
 že jeho mamka plakati bude.

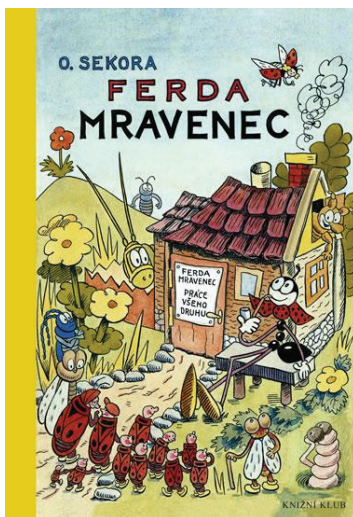
Obr. 10. Josef Lada, *Moje abeceda*, 1972

Obr. 11. Josef Lada, *Ladiv veselý přírodopis*, 1952

Obr. 12. Josef Čapek, *Povídání o pejskovi a kočičce, jak spolu hospodařili a ještě o všelijakých jiných věcech*, 1965

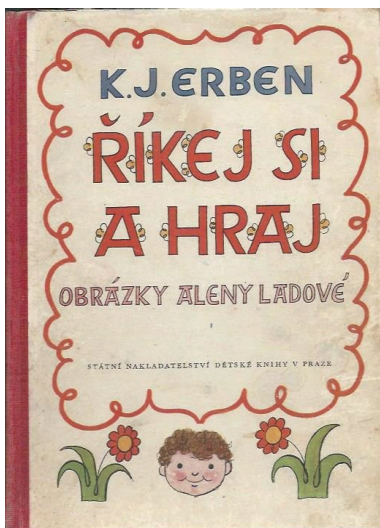
Obr. 13. Ondřej Sekora, *Ferda Mravenec*, 1936

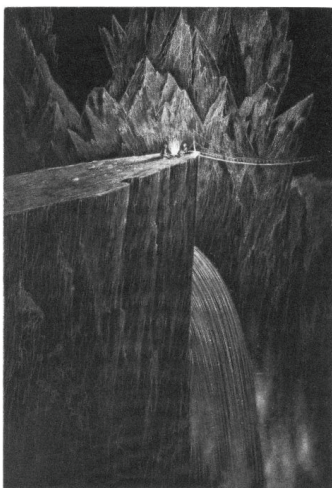
Obr. 14. Hrubín F., Jiří Trnka, *Říkej si se mnou*, 1943

Obr. 15. Augusta J., Zdeněk Burian, *Zavátý život*, 1967

Obr. 16. K. J. Erben, A. Ladová, *Říkej si a hraj*, 1950

Obr. 17. A. Lingrenová, F. Skála ml., *Bratři Lví srdce*, 1992

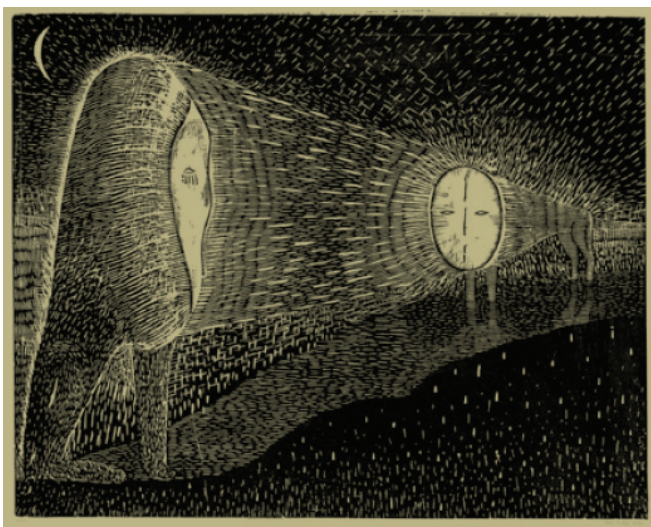

Obr. 18. F. Skála ml., *Velké putování Vlase a Brady*, 1987

Obr. 19. T. Horváthová, J. Horváth, *Modrý tygr*, 2004/05

Obr. 20. P. Nikl, *Žlutí lvi*, 2011

Obr. 21. P. Nikl. *O Rybabě a mořské duši*, 2002

Obr. 22. S. Lagerlöfová, J. Sopko, *Podivuhodná cesta Nilse Holgerssona*, 2006

Obr. 23. V. Havel, J. Sopko, *Pižďuchové*, (2003)

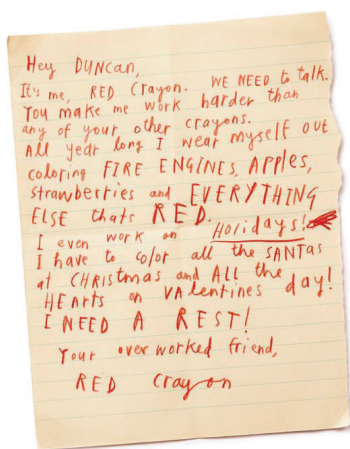
Obr. 24. P. Šrut, G. Miklínová, *Lichožrouti*, 2009

Obr. 25. R. Malý, G. Miklínová, *František z kaštanu, Anežka ze slunečnic*, 2006

Obr. 26. P. Stančík, L. Dvořáková, *Jezevec Chrujda*, 2014/16

Obr. 27. D. Daywalt, O. Jeffers, *The Day the Crayons Quit*, 2013

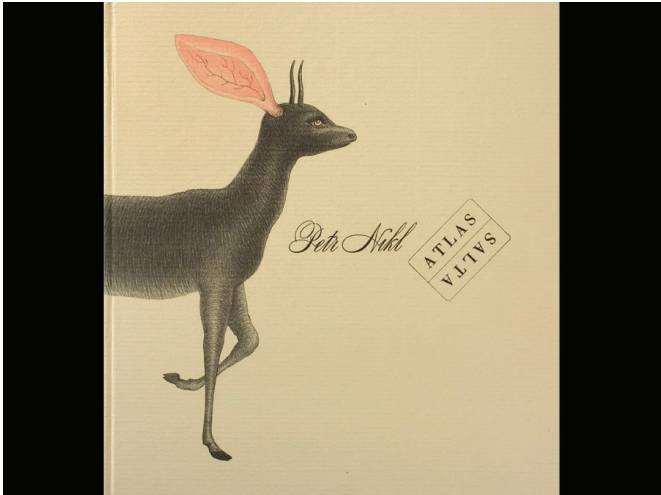
Obr. 28. Antoine de Saint-Exupéry, M. Adreani, *Malý princ*, 2015

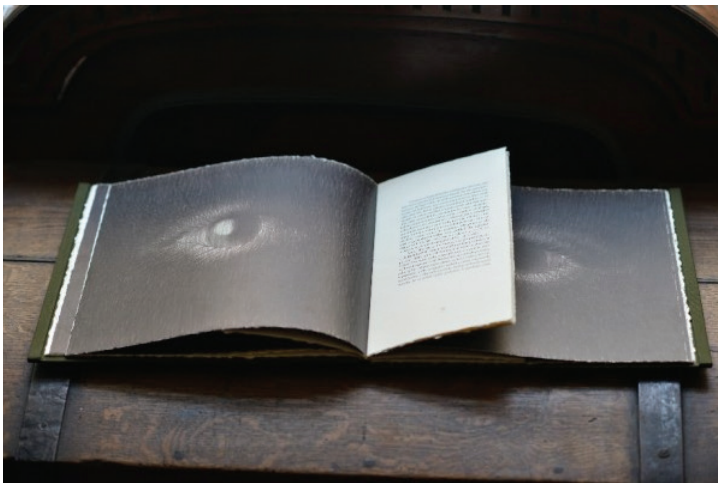
Obr. 29. S. Lee, *Wave*, 2008

Obr. 30. C. Haughton, *A BIT LOST*, 2010

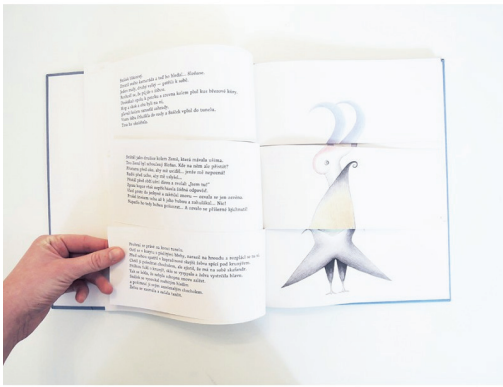
Obr. 31. P. Nikl, *Atlas*, 2002

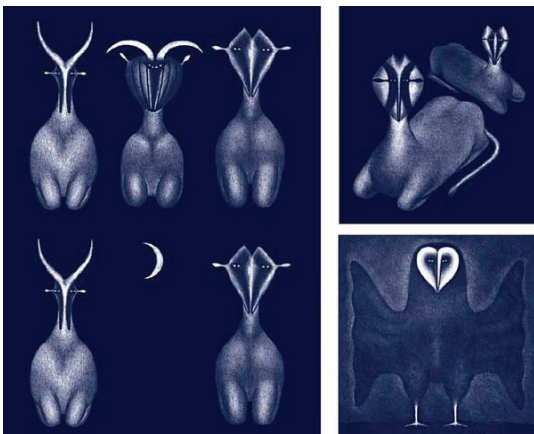
Obr. 32. F. Kafka, P. Nikl, *Proměna*, 2016

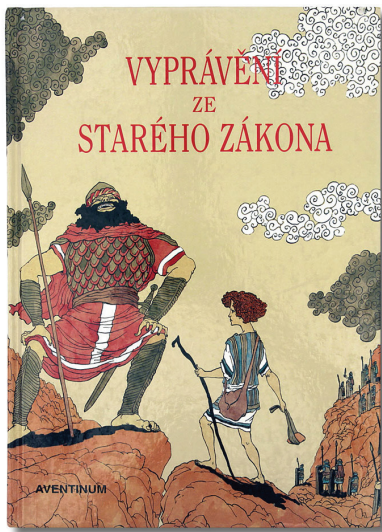
Obr. 33. R. Fučíková, *Jakub a Hvězdy*, 2014

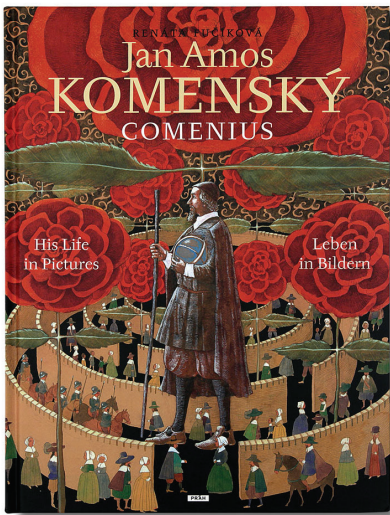
Obr. 34. P. Nikl. *Záhádky*, 2007

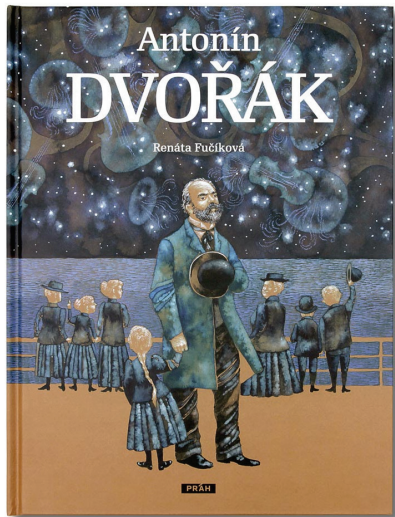
Obr. 35. P. Nikl, *Jelěňoviti*, 2008

Obr. 36. R. Fučíková, *Vyprávění ze Starého zákona*, 1996

Obr. 37. R. Fučíková, *J. A. Komenský: Comenius, Život v obrazech*, 2008

Obr. 38. R. Fučíková, *Antonín Dvořák*, 2012

Obr. 39. P. Bonet, *813: Truffaut*, 2015

Obr. 40. Praktická část bakalářské práce (ukázka)

ZDROJE OBRÁZKŮ

Obr. 01. Jan Ámos Komenský, *Orbis Sensualium Pictus*, 2012.

Zdroj: <http://www.openculture.com/2014/05/first-childrens-picture-book-1658s-orbis-sensualium-pictus.html>

Obr. 02. Thomas Bewick, *Ezopovy bajky*, 1815.

Zdroj: <http://mythfolklore.net/aesopica/bewick/95.htm>

Obr. 03. Hans Tegner, *Andersenovy pohádky*, 1890.

Zdroj: <http://cz.pinterest.com/pin/234257618093358914/>

Obr. 04. Randolph Caldecott, *Děti v lese*, 1879

Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/fa/Babes_in_the_Wood_-_1_-_illustrated_by_Randolph_Caldecott_-_Project_Gutenberg_eText_19361.jpg

Obr. 05. Mikoláš Aleš, *Špalíček národních písní a říkadel*, 1939.

Zdroj: <http://www.radio.cz/cz/static/mikolas-ales/ilustrace>

Obr. 06. Zdenka Braunerová, *Pohádka máje*, 1897.

Zdroj: <http://www.mlp.cz/cz/novinky/881-zdenka-braunerova-vyznamna-osobnost-ceske-knizni-grafiky/?knihovna=>

Obr. 07. Vojtěch Priessig, *Broučci*, 1903

Zdroj: <http://antikvariat-artbook.blogspot.cz/2015/07/preissig-karafiat-jan-broucci-1902.html>

Obr. 08. Josef Lada, *Bubáci a hastrmani*, 1984

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/157415/bubaci-a-hastrmani/>

Obr. 09. Josef Lada, *Kocour Mikeš*, 1995

Zdroj: <http://pohledy.cz/obchod/pohlednice-kocour-mikes-josef-lada/>

Obr. 10. Josef Lada, *Moje abeceda*, 1972

Zdroj: <http://www.arara.cz/product/196901>

Obr. 11. Josef Lada, *Ladův veselý přírodopis*, 1952

Zdroj: <http://www.sleviste.cz/s/josef+lada+laduv+vesely+prirodopis/>

Obr. 12. Josef Čapek, *Povídání o pejskovi a kočičce, jak spolu hospodařili a ještě o všelijakých jiných věcech*, 1965

Zdroj: <http://www.antikvariat-vltavin.cz/kniha/povidani-o-pejskovi-a-kocicce-jak-spolu-hospodarili-a-jeste-o-vselijakych-jinych-vecech-2>

Obr. 13. Ondřej Sekora, *Ferda Mravenec*, 1936

Zdroj: <http://knihy.abz.cz/prodej/ferda-mravenec-1>

Obr. 14. Jiří Trnka, *Říkej si se mnou*, 1943

Zdroj: archiv autorky

Obr. 15. Zdeněk Burian, *Zavátý život*, 1967

Zdroj: http://www.antikvariatkarlin.cz/index2.php?action=detail_z&id_z=25205

Obr. 16. K. J. Erben, A. Ladová, *Říkej si a hraj*, 1950

Zdroj: <http://www.databazeknih.cz/knihy/rikej-si-a-hraj-229283>

Obr. 17. A. Lingrenová, F. Skála ml., *Bratři Lví srdce*, 1992

Zdroj: <http://www.albatrosmedia.cz/bratri-lvi-srdce-d3.html>

Obr. 18. F. Skála ml., *Velké putování Vlase a Brady*, 1987

Zdroj: <http://old.mkuh.cz/index.php?id=show&fid=2145&pid=16329>

Obr. 19. T. Horváthová, J. Horváth, *Modrý tygr*, 2004/05

Zdroj: <http://www.ilustratori.net/juraj-horvath>

Obr. 20. P. Nikl, *Žlutí lvi*, 2011

Zdroj: <http://www.meander.cz/zluti-lvi>

Obr. 21. P. Nikl, *O Rybabě a mořské duši*, 2002

Zdroj: <http://www.meander.cz/o-rybabe-morske-dusi>

Obr. 22. S. Lagerlöfová, J. Sopko, *Podivuhodná cesta Nilse Holgerssona*, 2006

Zdroj: <http://citarny.cz/index.php/nove-knihy/knihy-pro-deti/beletrie-deti/627-podivuhodna-cesta-nilse-holgerssona-vedskem>

Obr. 23. V. Havel, J. Sopko, *Pižduchové*, 2003

Zdroj: <http://www.meander.cz/pizduchove>

Obr. 24. P. Šrut, G. Miklínová, *Lichožrouti*, 2009

Zdroj: <http://www.artarena.cz/seznam-autoru/455-galina-miklinova/>

Obr. 25. R. Malý, G. Miklínová, *František z kaštanu, Anežka ze slunečnic*, 2006

Zdroj: <http://citarny.cz/index.php/nove-knihy/knihy-pro-deti/beletrie-deti/635-anezka-ze-slunenic-a-frantiek-z-katanu>

Obr. 26. P. Stančík, L. Dvořáková, *Jezevec Chrujda*, 2014/16

Zdroj: <http://www.meander.cz/jezevec-chrujda-nasel-velkou-lasecku>

Obr. 27. D. Daywalt, O. Jeffers, *The Day the Crayons Quit*, 2013

Zdroj: <http://www.crayonpicturebooks.com/books/>

Obr. 28. Antoine de Saint-Exupéry, M. Adreani, *Malý princ*, 2015

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/209749/maly-princ/>

Obr. 29. S. Lee, *Wave*, 2008

Zdroj: <http://gatheringbooks.org/2011/04/06/suzy-lee%E2%80%99s-mirror-shadow-wave/>

Obr. 30. C. Haughton, *A BIT LOST*, 2010

Zdroj: <http://www.walker.co.uk/A-Bit-Lost-9781406344257.aspx>

Obr. 31. P. Nikl, *Atlas*, 2002

Zdroj: <http://www.aulos.cz/gallery.php?sk=1&s=1&id=68&pic=1>

Obr. 32. F. Kafka, P. Nikl, *Proměna*, 2016

Zdroj: <http://www.celebritytime.cz/promena-franze-kafky-vychazi-v-nejstarsim-ceskem-prekladu-s-litografiemi-petra-nikla-art.html>

Obr. 33. R. Fučíková, *Jakub a Hvězdy*, 2014

Zdroj: <http://neoluxor.cz/detske/jakub-a-hvezdy--219164/>

Obr. 34. P. Nikl, *Záhádky*, 2007

Zdroj: <http://bookstore.artmap.cz/cs/2862-zahadky-petr-nikl>

Obr. 35. P. Nikl, *Jěľňoviti*, 2008

Zdroj: <http://www.citarny.cz/index.php/nove-knihy/knihy-mladez/beletrie-mladez/1398-jelenoviti-nikl>

Obr. 36. R. Fučíková, *Vyprávění ze Starého zákona*, 1996

Zdroj: <http://www.renatafucikova.cz/kniha-19>

Obr. 37. R. Fučíková, *J. A. Komenský: Comenius, Život v obrazech*, 2008

Zdroj: <http://www.renatafucikova.cz/kniha-30>

Obr. 38. R. Fučíková, *Antonín Dvořák*, 2012

Zdroj: <http://www.renatafucikova.cz/kniha-6>

Obr. 39. P. Bonet, *813: Truffaut*, 2015

Zdroj: <http://www.descubrirelarte.es/2017/05/12/paula-bonet-sobre-la-renuncia-y-la-libertad.html>

Obr. 40. Praktická část bakalářské práce

